

VRIJWILLIGE

HET GILDE VAN

MOLENAARS

GILDE

BRIEF

DE GILDEBRIEF

MEDEDELINGENBLAD VAN HET GILDE VAN VRIJWILLIGE MOLENAARS

DE GILDEBRIEF VERSCHIJNT 4 X PER JAAR. DE OPLAGE IS 1200 EXEMPLAREN

REDACTIE : G.J. POWW

SECRETARIAAT : HET GILDE VAN VRIJWILLIGE MOLENAARS

POSTBUS 1372 1500 AJ ZAANDAM

POSTGIRO 2144780 T.N.V. HET GILDE VAN VRIJWILLIGE MOLENAARS
NAARDEN

BIOTOOPWACHT : E. SMIT, ACACIALAAN 41, 1521 EK WORMERVEER
TEL. 075 - 283123

GILDE-VERZEKERINGEN : E. ZWIJNENBERG, NIC.BEETSKADE 40, 1817 EB
ALKMAAR. TEL. 072 - 125682

BLIKSEMAFLEIDERCONTROLE : N.J. VAN WEELDEN, JAC.VAN BEIERENLAAN 19
2613 HV DELFT. TEL. 015 - 135958

LEDENADMINISTRATIE : MEVR.E.N. POWW-SCHIPPER, ZWARTEWEG 70
1412 GE NAARDEN. TEL. 02159 - 45428

ADVERTENTIES

VOOR BEDRIJVEN OF INSTELLINGEN, DIE MATERIALEN EN/OF DIENSTEN AANBIEDEN
WELKE DIRECT OF INDIRECT TE MAKEN HEBBEN MET DE MOLENWERELD, BESTAAT DE
MOGELIJKHEID TE ADVERTEREN.

DE KOSTEN VOOR DE DIVERSE ADVERTENTIE-FORMATEN IS ALS VOLGT:

1/1 PAGINA f 130,-- PER PLAATSING

1/2 PAGINA f 85,-- PER PLAATSING

1/4 PAGINA f 50,-- PER PLAATSING

HET IS ALLEEN MOGELIJK MINIMAAL VIER PLAATSINGEN TE RESERVEREN.

VRIJWILLIGE

HET GILDE VAN VRIJWILLIGE MOLENAARS

4e JAARGANG nr. 1

MAART 1985

VAN DE REDACTIE

Alle tekenen wijzen er op, dat de lente weer voor de deur staat. Sneeuw en ijs zijn weer verdwenen. De Elfstedentocht eindelijk weer verreden en molenaars beginnen weer voorzichtig naar de bussen verf te loeren. Voor vele vrijwillige molenaars is dit een ingebouwd karaktertrek om met het uitlopen van de bomen en het opschieten van crocussen eens hun molen te inspecteren hoe 'hun' molen er nu bijstaat. Hier een likje, daar een fikse streek, maar het resultaat is dat zo tegen Nationale Molendag 'hun' molen er weer zozegd 'gelikt' bij staat.

Soms echter moet het besluit genomen worden om de molen geheel opnieuw van een goede beschermende laag verf te voorzien en wordt dit ook in overleg met de eigenaar onderling geregeld. Dit laatste zagen we nu eigenlijk eens meer gedaan, het verfwerk onderling regelen. Hele goede voorbeelden zijn hiervan te noemen waarbij molens van top tot teen in de verf gezet worden. Het kan natuurlijk ook door een vakman gedaan worden, maar bedenk wel een beetje behoorlijke molen laten schilderen kost zo tussen de 8 à 10 duizend gulden !

Als de vrijwilliger dit doet gaat er voor zo'n 2½ duizend gulden verf op en is alles weer piekfijn in orde en een lust voor het oog.

Toch geen slechte zaak voor 'jouw' molen, er mee malen en terzelfder tijd voor de molen een slordige 6 à 8 duizend gulden verdienen. Zo moet onze instelling zijn als vrijwilliger, niet alleen er mee draaien, maar ook daadwerkelijk in deze financiële krappe tijd 'jouw' molen in stand houden. Denk hier eens over na als je bij je molen staat en de frisse lentelucht inademt.

Veel succes met kwast en verfpot.

11 MEI

NATIONALE landelijke feestdag

020-236703

de hollandsche molen

MOLENDAG

molenzaterdag: 1 juni - 6 juli - 3 aug. - 7 sept

m.m.v. alle molenorganisaties

VERGADERING

UITNODIGING VOOR DE JAARVERGADERING VAN HET GILDE VAN VRIJWILLIGE MOLENAARS

Deze vergadering zal plaatsvinden op ZATERDAG 13 APRIL 1985

In de grote zaal van hotel-restaurant HAARHUIS, Stationsplein 1, ARNHEM
(tegenover het station Arnhem)

Voor het ochtendgedeelte van de vergadering, dat om 10.30 uur zal beginnen
ziet de agenda er als volgt uit:

1. Opening door de voorzitter
2. Notulen van de jaarvergadering 1984
3. Mededelingen van de voorzitter
4. Jaarverslag van de secretaris over 1984
5. Financieel verslag van de penningmeester over 1984 (zie toelichting)
6. Verslag van de kascommissie
7. Benoeming van de kascommissie
8. Bestuursmutaties (zie toelichting)
9. Rondvraag

PAUZE van ongeveer 12.00 uur tot 14.00 uur

Het middaggedeelte van de vergadering begint om 14.00 uur.

Het programma hiervan omvat de volgende onderdelen :

1. Onder leiding van Henk de Boer uit West-Graafthijk zal een demonstratie
gegeven worden in het vervaardigen en repareren van molenzeilen.
In Zaandam en Uitgeest wordt sinds enkele jaren met veel enthousiasme
de zeilmaakcursus onder leiding van de heer de Boer gevolgd en
uiteraard met zichtbare resultaten.
Een gedeelte van zijn 'zeilmaakklas' zal op deze middag aanwezig zijn
en demonstraties geven. Verder zal geprobeerd worden om tijdens deze
middag (ook in de pauze) een compleet molenzeil te vervaardigen.
De aanwezigen zullen in de gelegenheid worden gesteld om vragen te
stellen over het opmeten van zeilen, materiaalkeuze, touwsplitsen enz.
2. De heer ten Bloemendal uit Delden zal een film vertonen over de molen
te Tilligte (gemeente Denekamp). Deze 50 minuten durende kleurenfilm
voorzien van commentaar en muziek, laat de herbouw van deze bergkoren-
molen zien, die op 8 december jl. in gebruik werd gesteld.

Sluiting om ongeveer 17.00 uur.

Toelichtingen op de agenda.

Bij punt 5: Een exemplaar van het financieel overzicht over 1984 kan aangevraagd worden bij het secretariaat.

Bij punt 8: Nick Wortman zal na 10 jaar het bestuur van Het Gilde verlaten. Door het bestuur wordt Boudewijn van Weel uit Huizen voorgesteld als opvolger van Nick Wortman.

Zowel voorzitter Hans de Nie als bestuurslid Gerbrand de Vries hebben er een bestuurstermijn van 4 jaar opzitten en moeten dus statutair aftreden. Beiden hebben zich bereid verklaard om weer in het bestuur zitting te nemen en stellen zich herkiesbaar voor dezelfde bestuursfuncties.

Tegenkandidaten voor één van bovengenoemde bestuursfuncties kunnen zich vóór 6 april 1985 kenbaar maken aan het bestuur via postbus 1372, 1500 AJ Zaandam.

Reduktiebon Nederlandse Spoorwegen.

Degenen, die van plan zijn de reis naar de jaarvergadering op 13 april a.s. in Arnhem per trein te maken, kunnen weer van de mogelijkheid gebruik maken om een reductiebon van de N.S. bij het Gilde aan te vragen.

Zo'n bon geeft een korting van 20% op de prijs van één dagretour 1e of 2e klas. Bestellen per brief, onder bijvoeging van een postzegel van 70 cent bij het Gilde van Vrijwillige Molenaars, Postbus 1372, 1500 AJ Zaandam vóór 6 april a.s. onder vermelding van het aantal gewenste reductiebonnen.

In de week, die voorafgaat aan de vergaderdatum, zullen de bonnen aan de aanvragers worden toegezonden.

NOTULEN VAN DE JAARVERGADERING VAN 7 APRIL 1984 in HOTEL HAARHUIS te ARNHEM

1. Opening. Om 10.40 uur opent voorzitter Hans de Nie de vergadering en heet de aanwezigen van harte welkom. Berichten van verhindering zijn ontvangen van Eric Zwijnenberg uit Alkmaar en de heer B. Verheijen uit Cuijk.
2. Notulen van de jaarvergadering van 9 april 1983.
Via een brief is een reactie op deze notulen binnengekomen van de heer G. Ottevanger uit Zevenhuizen. Bij punt 5 wordt hij verkeerd geciteerd. Zijn betoog kwam er op neer, dat volgens de statuten ruim voor de vergaderdatum een financieel verslag beschikbaar moet zijn voor belangstellenden. Zij moeten dit kunnen opvragen na de aankondiging van de jaarvergadering in de Gildebrieven en voorts dienen enkele exemplaren van het financieel verslag op de vergadering aanwezig te zijn. De secretaris zegt toe hier voortaan voor te zorgen.
Naar aanleiding van de notulen bedankt bestuurslid Nick Wortman de aanwezigen voor het presentje, dat hij vorig jaar namens de aanwezigen op de jaarvergadering mocht ontvangen.
3. Mededelingen. Naar aanleiding van de wat minder goede examenresultaten in enkele delen van het land hebben de contactcommissies, leden van de examencommissie en het Gildebestuur besloten, dat voortaan de mogelijkheid aanwezig zal zijn om de examencommissie (of enkele leden daarvan) uit te nodigen bij een proefexamen, waarbij na afloop de wijze waarop het proefexamen door de contactcommissie is afgenomen, kan worden besproken. Tevens kunnen de leden van de contactcommissies af en toe een examen bijwonen.

De contactcommissie Midden- en Oost-Brabant laat meedelen, dat er op 27 april in Moergestel een lezing zal worden gehouden over het weer. Het afgelopen najaar bracht het bestuur van het Gilde een bezoek aan België waarbij een ontmoeting plaatsvond met Paul Bauters en Els de Kinderen. Er werden onderling ideeën uitgewisseld en diverse molens bezocht.

De examencommissie van De Hollandsche Molen is uitgenodigd een examen in België bij te wonen.

Door De Hollandsche Molen is een folder gemaakt, die ook door plaatselijke verenigingen en stichtingen kan worden gebruikt door er een stempel van die instantie op te zetten. De folders zijn gratis op de vergadering verkrijgbaar. Voor de komende Nationale Molendag zijn weer affiches en stickers te koop. De Stichting Ambachtelijk Korenmolenaarsgilde en Het Gilde van Vrijwillige Molenaars zullen gezamenlijk een opleiding tot korenmolenaar organiseren. Het middag gedeelte van deze vergadering zal geheel in het teken van deze nieuwe cursus staan.

Voor 1984 heeft Het Gilde f 500,-- meer subsidie gekregen dan het jaar ervoor. Dit jaar ontvangt Het Gilde f 3000,-- van W.V.C.

Gerbrand de Vries legt de nieuwe opzet van de biotoopwacht uit. De centrale meldkamer wordt gevormd door het kantoor van De Hollandsche Molen. Daarnaast bestaan er eerste biotoopwachters, die een vrij groot rayon onder zich hebben, waarin de biotoopwachters actief zijn. De "eerste biotoopwachters" zijn nieuw en via de contactcommissies wordt gezocht naar geschikte kandidaten.

De contactcommissies kunnen het speciale briefpapier voor hun regio op de vergadering in ontvangst nemen.

4. Jaarverslag 1983. De vergadering gaat akkoord met de inhoud ervan. Naar aanleiding van het jaarverslag wordt door de vergadering verzocht om de datum van de jaarvergadering eerder in de Gildebrief aan te kondigen in verband met de vele vergaderingen en excursies in begin april.
5. Financieel verslag 1983. Gezien de financiële problemen van het Gilde is de laatste maanden voor de vergadering gewerkt met een driemanschap, bestaande uit G. Barendse (toekomstig penningmeester), N. Wortman en penningmeester F. Gundlach. Nick Wortman leest het financieel verslag over 1983 voor. De vergadering heeft eerst nog vragen over de cijfers van 1982. Toen bleek er een tekort te zijn van f 16.000,--, dat later veranderd is in f 9.000,--. Het verschil werd onder meer veroorzaakt door de post bijzonder drukwerk. De reserve van f 5.000,-- werd opgemaakt. Verder stond er ten onrechte een storting ten behoeve van de molenbiotoop als schuld op de balans. Het jaar 1983 kent een verlies van f 7.000,--, maar volgens het bestuur kan door een strak financieel beleid, waaronder het publiceren van slechts één Informatie, dit verlies worden ingelopen. Diverse aanwezigen hebben moeite met het goedkeuren van de jaarstukken, omdat zij over te weinig gegevens beschikken. Het bestuur erkent, dat het wellicht beter is het financieel verslag vooraf in de Gildebrief te publiceren of in ieder geval vooraf beschikbaar te stellen aan belangstellenden.
6. Verslag van de kascommissie. De kascommissie, bestaande uit de heren Rotteveel, Franken en Rutten dechargeert het bestuur voor het financieel beleid dat gevoerd is in 1983. Vervolgens wordt er tweemaal gestemd. Allereerst over de wijzigingen die zijn aangebracht in het financieel verslag over 1982. Er blijken 2 tegenstemmen te zijn en 6 onthoudingen. De stemming over het financieel verslag over 1983 levert 2 tegenstemmen en 2 onthoudingen op. Beide verslagen zijn hierbij door de vergadering goedgekeurd.
7. Benoeming van de kascommissie. Voor 1984 worden de heren Franken, Teeuwisse en Rutten voorgesteld als leden van de kascommissie. De vergadering gaat hiermee akkoord. Als leden van de reserve-kascommissie stellen zich de heren Peereboom, Vas Visser en Drok beschikbaar.

3. Bestuursmutaties. Gerard Barendse volgt Frits Gundlach op als penningmeester. Frits Gundlach dankt de vergadering en ontvangt uit handen van de voorzitter een geschenk. Zowel Gerrit Pouw als Dick Jan Braay worden herkozen in dezelfde functies in het bestuur voor een periode van 4 jaar.

4. Rondvraag. De heer Slotman uit 's Hertogenbosch informeert of er ook contacten zijn met Duitse molenaars. Volgens de voorzitter is dat in Groningen wel het geval. De aanleiding om contacten met België aan te knopen was vooral de kwestie rondom de wederzijdse erkenning van de diploma's. De heer Hellings kent problemen rond de voorfinanciering van het onderhoud van de torenmolen in Lienden. Er worden weliswaar subsidies verleend, maar die moeten wel eerst voorgeschoten worden. Hij stelt voor een landelijk fonds van voorfinanciering voor het onderhoud van molens in het leven te roepen. De voorzitter merkt op, dat er wel een dergelijk fonds bestaat voor de voorfinanciering van restauraties, nl. het F.A.O.M. Het fonds is trouwens nu min of meer opgedroogd. Toch meent hij, dat wanneer er een goed onderhoudsplan wordt opgesteld en ingediend, het voorgeschoten geld binnen een jaar wordt terugontvangen. Verder overweegt W.V.C. een verhoging van de jaarlijkse onderhoudssubsidie. Ook zijn er op dit moment experimenten in Groningen aan de gang, waar men meer geld aan onderhoud uitgeeft, zodat er voortaan minder geld voor restauraties nodig zal zijn. Ook in Gelderland is men bezig een dergelijk plan op te zetten.

Verder merkt de heer Hellings nog op, dat veel moleneigenaren in de biotoopproblemen komen, omdat zij naast hun molen ook nog een bedrijf hebben, dat zij willen uitbreiden. Het is volgens hem voorgekomen, dat biotoopwachters wordt verzocht vooral maar niet te melden dat de biotoop van de molen door deze uitbreidingen wordt aangetast.

De heer Naaykens vindt dat eigenlijk de monumentenwet in Nederland gewijzigd moet worden en wel zodanig dat ook de biotoop van wind- en watermolens wordt beschermd. Volgens Gerbrand de Vries is dit wel het geval in België. Het zal echter heel moeilijk zijn om de monumentenwet in Nederland op dit punt te wijzigen. Voorlopig zullen we het moeten doen met het signaleren van biotoopproblemen en met het afdwingen van richtlijnen die de biotoop betreffen in streek- en bestemmingsplannen.

De Hollandsche Molen werkt hier hard aan.

De heer Tigelaar brengt het probleem naar voren dat in Wachtum een beroepsmolenaar toestemming vraagt om een grote schuur bij zijn molen te bouwen. De gemeente keurt het plan af, maar de provincie stemt in de bouw ervan toe. Wat is op dat moment je rol als biotoopwachter?

De voorzitter erkent dat wanneer economische belangen staan tegenover molenbelangen je vaak heel erg weinig kunt doen. De heer Slooten constateert dat sommige provincies wel al een algemene beleidslijn in dit soort zaken volgt, maar dat andere provincies het van geval tot geval bekijken.

De heer Vermeulen beklaagt zich erover, dat het herhaaldelijk voorkomt dat er molenaars worden benoemd, die geen diploma hebben. Vaak gebeurt dit dan ook nog zonder de gebruikelijke sollicitatieprocedure. De voorzitter antwoordt dat het Gilde hieraan erg weinig kan veranderen, omdat elke moleneigenaar vrij is zelf te bepalen wie als molenaar wordt aangewezen en aan welke kwalificaties deze persoon moet voldoen. De Hollandsche Molen zou op dit punt wellicht wat meer kunnen bereiken. De heer Mulder noemt als goede voorbeelden hoe het wel hoort, de vacatures bij de waterschappen in Noord-Holland, die openbaar worden aangekondigd en waar bijna alleen maar vrijwillige molenaars worden aangenomen.

De heer Blankenstijn vindt dat de hoogte van de onderhoudssubsidie een relatie moet hebben met de grootte van de molen. De voorzitter vertelt dat dit advies ook wordt gegeven in het onderhoudsrapport van De Hollandsche Molen, maar dat het waarschijnlijk niet door monumentenzorg zal worden overgenomen. Verder raadt de heer Blankenstijn aan om een abonnement op de monumentenwacht te nemen. De kosten hiervan vallen erg mee en kleine repa-

raties worden direkt verricht. De voorzitter wijst er in dit verband nog op dat er een check-list in omloop is met punten waarop je moet letten, wanneer je de molen controleert.

De heer Naaykens roept de aanwezigen op om meer geld over te maken dan het bedrag dat op de acceptgirokaart van het Gilde staat afgedrukt. Dit in verband met de financiële situatie van het Gilde.

De heer Slotman informeert naar het pasjessysteem dat de contactcommissie Gelderland voor haar leden in opleiding heeft geïntroduceerd. De heer Stegeman licht de invoering hiervan toe. Men hoopt zo een beter zicht te krijgen op wie er nog actief zijn en wie niet.

De presentielijst werd getekend door 157 personen.

Het middaggedeelte van de vergadering stond geheel in het teken van de korenmolenaarscursus, die gemeenschappelijk door het Gilde en het Ambachtelijke Korenmolenaarsgilde zal worden opgezet. Hans Dobbe en Dick Abelskamp gaven een toelichting op de cursus. De heer Hartgerink, die jarenlang de cursus "Malen met de steen" had verzorgd, kreeg als dank hiervoor namens de beide Gilden een geschenk aangeboden.

De middag werd besloten met de vertoning van twee films, die betrekking hadden op de werking van korenmolens.

Dick Jan Braay, secretaris

OVER HET GEBRUIK VAN TEER

door J. den Besten

Het uitgeven van de Gildebrief is een goede gedachte geweest, o.a. om hierdoor een middel te verkrijgen om waardevolle tips aan de vrijwillige molenaars te kunnen doorgeven en om de velen van hen met nog zo prille ervaring op molengebied te instrueren over allerlei zaken. Wat in de Gildebrief staat zal dan ook door velen als de wet van Meden en Perzen worden beschouwd.

Maar

dan moet de voorlichting natuurlijk wel juist zijn, anders gaan foutieve handelingen een eigen leven leiden.

Zo las ik in NO.3 van oktober 1983 in "Veiligheid op de molen" op blz. 2 over het vangtouw van hennep. Daarover zou ik liever niet spreken, daar het minstens 50 jaar geleden is dat ik nog een laatste vangtouw van hennep zag.

Bedoeld zal wel zijn een "Manilla" vangtouw. Dit zal wel een slip of the pen zijn; maar mijn vak-eer kwam pas in opstand en noodde mij uit tot schrijven van dit epistel, toen ik las dat een ketting tussen vangstok en vangtouw zeer afdoende was, "mits ook om de twee à drie jaar in de Stockholmerteer gezet" !!

Ik hoop niet, dat dit advies opgevolgd wordt ! De ketting is dan na maanden nog niet droog, maar dit is niet het ergste, wat dan ?

Stockholmer teer is vervaardigd uit hout en is bestemd uitsluitend en alleen om op hout toe te passen. Het dringt in het hout en vormt een "ademende" bescherm laag, waardoor het hout goed geconserveerd wordt. Het is rot- en schimmelwerend. 't Is wel vrij duur en daarom weet ik uit eigen ervaring dat er zo'n 40 jaar terug ook al graag mee geknoeid werd !

Koolteer daarentegen is veel goedkoper, uit steenkool vervaardigd en uitsluitend voor metaalwerk bestemd. Koolteer droogt vrij snel, vooral bij warm weer. Bruine Stockholmer teer heeft een veel langer droogproces. Koolteer sluit volkomen luchtdicht af en is voor hout ongeschikt omdat het hout onder een dikke koolteerlaag kan verstikken en daarna volkomen uiteenvallen !

Ik heb wel 1½ duims planken gezien, uiterlijk prachtig gaaf en glimmend van de koolteer, waarvan alléén de buitenlaag van 4 à 5 mm. nog in takt was, terwijl de rest uit turfmoel bestond; volkomen verstikt dus !

Vanwege het prijsverschil werd er door de poldermolenmakers vroeger soms - als de opzichter weg was - nog al eens koolteer in plaats van bruine Stockholmer teer gebruikt !

Bij kouder weer is bruine Stockholmer teer nogal vrij stroperig. Om hem beter dun te kunnen uitstrijken is verdunning met wat carbolineum wel toelaatbaar. Toen ik in 1948 bij de gemeente Amsterdam in dienst kwam trof ik dit ook daar reeds aan. Daar werd toen al sinds jaar en dag in de onderhoudsbestekken voor sluisdeuren, brugdekken, meerpalen, remmingwerken en houten beschoeiingen voorgeschreven dat deze om het jaar tweemaal moesten worden bestreken met een "C - T mengsel". Vooraf stond dan in een aparte paragraaf over materialen: "Onder C - T mengsel wordt verstaan een mengsel van één deel carbolineum op twee delen bruine Stockholmer teer".

Tevens werd dan ook vermeld over die sluisdeuren etc. dat alle staalwerken hiervan moesten worden behandeld met koolteer.

En ook nu zou ik nog steeds zeggen : "En zo hoort het ook !"

Gewone koolteer is ook al zo stroperig, dat hiermee eigenlijk alleen bij warm weer goed is te werken. Gedestilleerde koolteer is aanmerkelijk dunner.

Menging van die twee is ook bij kouder weer goed strijkbaar.

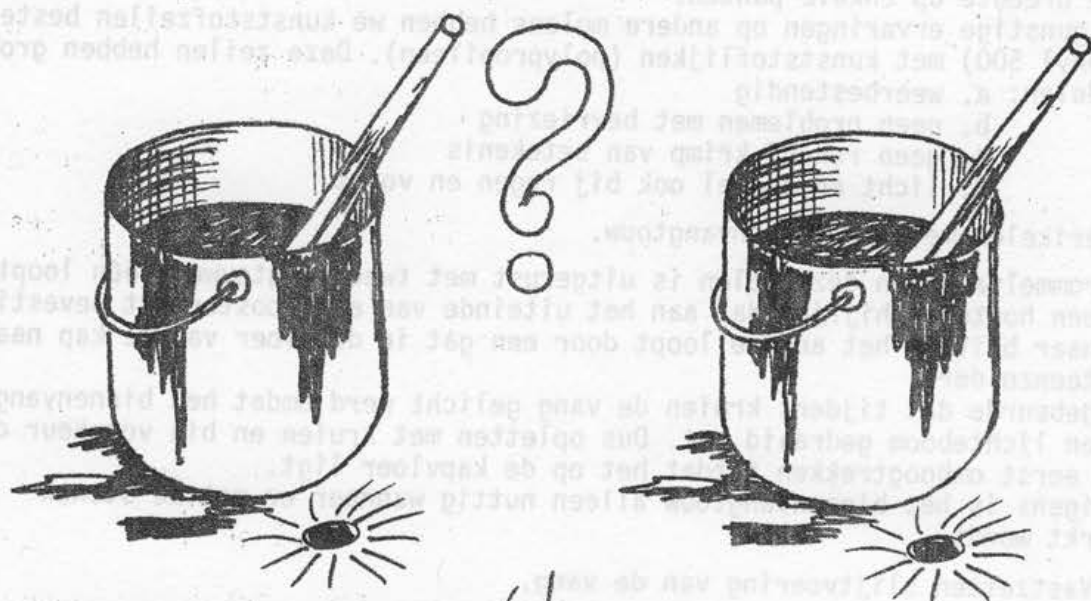
Dan is nog "Paratol", een gezuiverd, ontzuurd en duurder koolteerprodukt, ook erg goed voor ijzerwerk !

Als we vroeger molenroeden, die nog goed in de koolteer zaten, elk jaar een beurt gaven, deden we dit met "Black Varnish", een dunne edele koolteersoort, die zeer goed dun- en vlug uitstrijkt, prachtig glanzend en zeer snel opdroogt. Als je één zijde van de roe van boven naar beneden deed, bij zonnig zomerweer, was het boven-eind al droog voor je beneden was ! Ook thans wordt het wel weer voor roeden gebruikt en ik kan het zeer aanbevelen !

Na enige oefening is het goed mogelijk te ruiken wat er ergens opgesmeerd is. Stockholmer teer heeft een aangename zachte teerlucht.

Koolteer heeft een branderige prikkende lucht, die onaangenaam aandoet. Ook henheptouw werd vroeger - en manillatouw wordt nog steeds behandeld met warme dunne Stockholmer teer. Vergelijk de aangename lucht van dit touw maar eens met de lucht van koolteer, dan weet je het verschil waarschijnlijk voor goed.

Hoe het ook zei, ik hoop dat hiermee het begrip "teer" wat genuanceerder "uit de verf" is gekomen.

ZWART IS ZWART HÉ !
NOU MOOI NIET HOOR !
HET RUKT OOK NOG ANDERS, MOOI MEEGE-
NOMEN VOOR KLEURENBLINDEN.

Na twee jaar gelest te hebben op de fraaie stenen korenmolens "De Kijkduin" te Schoorl en een jaar op standerdmolens "De Vink" te Herveld, deed ik in april 1983 examen op de stellingmolens "De Hoop" te Giesbeek. Nog voordat ik de uitslag van het examen wist, vroeg de examiner, de heer Mallisse uit Zevenaar, mij of ik er iets voor voelde om molenaar op de torenmolens "De Zwaan" in Lienden te worden. Het was een nogal onverwachte vraag, waarop ik dan ook wat aarzelend "jawel" geantwoord heb. Toen de examencommissie overeind rees en begon te feliciteren drong het pas goed tot me door, dat ik inderdaad geslaagd was. Zo is het gekomen dat ik op Nationale Molendag in dat jaar mijn loopbaan als vrijwillig molenaar op "De Zwaan" kon beginnen.

Dit begin verliep trouwens niet zonder strubbelingen. Door het lange stilstaan van de molens waren de uiteinden van de zeilen verrot en de takken van de kerseboom, die tegen de belt groeide, moesten eerst afgezaagd worden voordat er gedraaid kon worden. Vermeldenswaard is ook nog de vraag van de eigenares van de molens tijdens de eerste kennismaking: "Heeft U wel eens eerder alléén met een molen gedraaid?" Eerlijkheidshalve moest ik wel "nee" zeggen. Maar als je wilt laten zien, dat je kunt zwemmen, zul je toch eerste te water moeten gaan. Gelukkig waren er nog twee vrijwilligers met ervaring, die voor een overbrugging van deze periode konden zorgen. Maar nu ter zake, dat wil zeggen enkele ervaringen uit de periode 1983 - 1984.

1. Nieuwe zeilen bestellen.

Eind 1983 was het zover, dank zij de onderhoudssubsidie en hulp van de gemeente konden we 4 nieuwe zeilen bestellen. Toen de zeilmaker kwam zat ik in het verre Oosten. Bij terugkomst bleek al gauw, dat bij het meten alleen de afstand tussen twee heklatten was opgenomen, omdat de zeilmaker last van hoogtevrees had! Bij nameting bleek dat de hekken van de buitenroe ca. 36 cm. langer waren dan die van de binnenroe. Er zat 1 heklat meer in. Gelukkig waren de zeilen nog niet vervaardigd. Dus vertrouw niet zonder meer op de meting van de zeilmaker. Neem een lange meetband en controleer de lengte en de breedte op enkele punten.

Door gunstige ervaringen op andere molens hebben we kunststofzeilen besteld (Bisonyl 500) met kunststoflijken (polypropyleen). Deze zeilen hebben grote voordelen:

- a. weerbestendig
- b. geen problemen met bevriezing
- c. geen rek of krimp van betekenis
- d. licht en soepel ook bij regen en vorst.

2. Perikelen met het binnenvangtouw.

De trommelvang van deze molens is uitgerust met twee vangtouwen, één loopt via een houten schijfje, dat aan het uiteinde van een roosterhout bevestigd is, naar buiten, het andere loopt door een gat in de vloer van de kap naar de steenzolder.

Het gebeurde dat tijdens kruien de vang gelicht werd omdat het binnenvangtouw om een lichteboom gedraaid zat. Dus opletten met kruien en bij voorkeur dit touw eerst omhoogtrekken totdat het op de kapvloer ligt.

Overigens is het binnenvangtouw alleen nuttig wanneer er met de stenen gewerkt wordt.

3. Vastzetten slijtvoering van de vang.

Zoals in veel molens het geval is, is ook hier om het bovenwiel een stalen slijtvoering aangebracht. Deze voering beschermt het bovenwiel en voorkomt ongelijkmatige slijtage, die op zou kunnen treden als de hardheid van het hout varieert. De vier platen zijn bevestigd met behulp van verzonken houtschroeven van ca. 6 cm. lengte en enkele taaie nagels.

Bij controle bleek dat een deel van de schroeven zich losgewerkt had, zodat de koppen afgesleten waren en groeven in de vangblokken hadden gevormd.

Vastdraaien of uittrekken van deze schroeven bleek niet mogelijk. In totaal waren er ca. 30 stuks losgewerkt en op ca. 10 plaatsen ontbraken ze geheel. In een aantal gevallen werden de gaten uitgeboord en nieuwe schroeven geplaatst. Voor het vastdraaien moest eerst tot de volle lengte van de schroef worden voorgeboord. Daarna met een passende schroevendraaier, met op de steel bevestigde moer en een ringsleutel, worden vastgedraaid. Enkele uitstekende koppen konden met de "vuist" en een stuk staafijzer worden teruggeslagen. Wanneer dit niet gelukte werd het uitstekende gedeelte er met een slijpschijf afgehaald. Op kritieke punten, namelijk daar waar de einden van de platen tegen de volgende aansluiten, werden zo nodig nieuwe gaten geboord en nieuwe schroeven aangebracht. De conclusie hiervan is, controleer zeker tweemaal per jaar of de schroeven van de slijtvoering nog vastzitten. Zorg voor een passende zware schroevendraaier met ringsleutel.

4. Voorzichtig met kinderen op de molen.

Het was op een zonnige windstille dag in februari, dat we, mijn Poolse gast-medewerker en ik, bezig waren met de bevestiging van de zeilen.

Het was windstil, zonnig weer. Om het wiekenkruis in beweging te krijgen moest er flink geduwd worden. Een jongen van een jaar of acht, die wel meer op de molen kwam, hielp dapper mee.

Toen het nieuwe zeil op het vierde end er keurig bij hing, zouden we gedrieën dat end een flinke duw geven om te proberen de molen aan de gang te brengen. Toen we, de Pool en ik, het end loslieten zagen we tot onze schrik de jongen mee omhoog gaan. Roepen mocht niet baten. Dus snel naar de vang, maar voordat de trommelvang zijn werk had gedaan, had het end ca. één meter hoogte afgelegd en hing de jongen op zo'n 15 meter hoogte.

Gelukkig had hij een been door het hek gestoken en kwam er hulp opdagen, zodat het wiekenkruis teruggedraaid kon worden. Naar later bleek, was hij met een knoop van zijn jack achter een heklat blijven hangen.

Eindconclusie: Geen kinderen mee laten helpen ook al is er geen wind.

Dit waren enkele ervaringen in 1983 en 1984. Ik hoop er in de toekomst nieuwe aan toe te kunnen voegen.

Noot van de redactie.

Als vanzelfsprekend vinden wij het een uiterst goede zaak, dat het aanstellen van een vrijwillig molenaar de aanleiding is tot het bestellen van nieuwe molenzeilen. Dit is alleen maar toe te juichen.

Toch willen wij hier, in dit geval, een kanttekening plaatsen, nl. de volgende:

Met z'n allen proberen we de molens in ons land zo goed en zo origineel mogelijk in stand te houden en daar zal eenieder het met ons over eens zijn.

Dan doet het ons toch pijn aan de ogen als we nu "De Zwaan" te Lienden zien malen met plastic zeilen, welke schitteren in de zon als blik.

Wij zijn geenszins tegen het toepassen van nieuwe eigentijdse en veelal duurzamere materialen, maar gebruik dan wel die produkten, welke niet of nauwelijks zijn te onderscheiden van het origineel toegepaste materiaal.

Waarom nu het op een vrachtwagen thuishorende "dekzeil"materiaal toegepast terwijl het prachtige "WK 77 zeilendoek" in de handel is. Dit WK 77 is speciaal in de handel gekomen voor toepassing op onze prachtige rond- en platbodemschepen, een zaak waarvoor we de mensen, die bezig zijn met oude historische schepen, uiterst dankbaar moeten zijn.

Het WK 77 is niet van echt zeilendoek te onderscheiden. Wij vinden het uiterst jammer dat nu reeds enkele molens zijn uitgerust met zeilen van een materiaal dat daar qua structuur en aanzicht niet op thuis hoort en de molens zeker niet waardig.

Laten we nu met z'n allen er echt voor waken, dat niet heel langzaam materialen de molen binnensluipen, die daar niet thuis horen, temeer als er een prachtig alternatief voorhanden is, met dezelfde voordelen tegen dezelfde kosten.

Ambachtelijk Korenmolenaarsgilde

STICHTING AMBACHTELIJK
KORENMOLENAARSGILDE
Sekretariaat: Postbus 3086,
3101 EB Schiedam
Giro 36 102 63

Geacht bestuur,

Hierbij ontvangt U van het bestuur van het Ambachtelijk Korenmolenaarsgilde een reactie van de door U gesteunde Cruesliaktie.

Wij willen niet dat de prille samenwerking tussen onze beide gildes in gevaar komt, temeer daar wat de vakcursus betreft al volop wordt samengewerkt.

Wij vinden het echter noodzakelijk te reageren omdat ons inziens een actie met het bedrijfsleven zoals de cruesliaktie tezeer de positie van onze deelnemende molens schaadt.

Beide gildes hoeven elkaar geen verantwoording af te leggen over hun activiteiten, toch hopen wij dat in de toekomst de activiteiten van onze beide gildes in elkaars belang blijven.

=====

Reactie op de Cruesliaktie.

Begin november kregen alle vrijwillige korenmolenaars een extra editie van de Gildebrief van het Gilde van Vrijwillige Molenaars in de bus. Omdat veel deelnemers of donateurs van het AKG ook lid zijn van het Gilde van Vrijwillige Molenaars, wordt in Van Haver tot Gort hier aandacht aan besteed. De fabrikant van Quaker Oats start binnenkort een actie waarin hun produkt Cruesli extra onder de lampen van het Nederlandse publiek gebracht moet worden. Als middel om deze promotie kracht bij te zetten hebben zij aan de Nederlandse korenmolens gedacht. Door allerlei oorzaken, waaronder o.a. de inspanningen van De Hollandsche Molen, het Gilde van V.M. en ons eigen AKG worden veel meer dan vroeger de molens door het publiek bezocht. Quaker Oats vond zijn doelgroep dus nu bij de molenbezoekers. Door vóór 24 november een antwoordkaart ingevuld te retourneren, weet men bij Quaker Oats precies op welke molens men bereid is dozen Cruesli te verkopen aan de molenbezoekers, en op hoeveel klanten men kan rekenen.

De actie duurt tot 15 juni 1985.

De Cruesli zou gratis verkregen worden en de opbrengst zou voor het onderhoud van de betreffende molen zijn.

Verder maakt Quaker Oats samen met De Hollandsche Molen en het Gilde van V.M. een boekje genaamd "Werkende Korenmolens in Nederland".

Hoe gaat Quaker Oats te werk:

Bij aankoop van 2 pakken Cruesli in de winkel gekocht krijgt men het boekje gratis door 2 inhoudsaanduidingen op te sturen. In het "gratis" gekregen boekje zit een coupon, waarmee men in de in het boekje genoemde molens voor de halve prijs een pak Cruesli kan verkrijgen.

Reaktie van het bestuur van het A.K.G.

Het bestuur is het oneens om met een dergelijke aktie mee te doen en heeft geweigerd om de deelnemers van het AKG een "extra editie" toe te laten zenden. Dit was nl. geen echte Gildebrieff maar een promotieverhaal van Quaker Oats. Het bestuur is het oneens omdat de suggestie wordt gewekt dat Q.O. goed werk doet voor molens, terwijl voor hen het op de eerste plaats het verkopen van hun produkt is.

De zinsnede "Cruesli staat bol van granen en heeft daarom alles met korenmolens te maken" valt bij ons in het verkeerde keelgat. Cruesli heeft werkelijk niets maar dan ook niets met korenmolens te maken. Het is volledig een fabrieksprodukt dat door een multinational wordt vervaardigd. Nu wordt de indruk gewekt dat het op een ambachtelijke wijze is gemaakt en dat men ook nog de molens steunt.

Inderdaad, een enkele molen zal gedurende enige maanden een paar tientjes opstrijken, maar men werkt mee aan het promoten van een fabrieksprodukt.

En wat na 15 juni ?? als de aktie is geëindigd ??

Er wordt nu op aardig wat molens, en of dit nu dagelijks werkende of molens die alleen op zaterdag in bedrijf zijn, doet er hier niet toe, meel, vlokken, bloem en ook muesli.....verkocht zo uit de zak.

Dat is ook de kracht van onze korenmolens. Het publiek komt voor pure molenprodukten. Moeten hier dan plotseling voor enige weken de fabrieksdozen in 6-kleurendruk van Quaker Oats naast komen staan ??

Het bestuur van het AKG. vindt dit een verkeerde ontwikkeling en hoopt dat door een dergelijke aktie de samenwerking tussen de beide gildes niet in gevaar komt.

Een ander bezwaar vinden wij in het boekje "Werkende Korenmolens in Nederland". Een objektief boek over molens, werking, soorten, molentaal, biotoop is natuurlijk een goede zaak als men hier een groot publiek mee bereikt.

De aan de aktie deelnemende molens worden in het boekje vermeld. Het zal dus geen objektief boek over werkende korenmolens worden. Als men geen Cruesli van Q.O. verkoopt is men geen werkende korenmolen !!!

Wij zijn er niet tegen baat te hebben van akties van het bedrijfsleven.

Helemaal niet. Maar er zijn sympathiekere manieren te bedenken waarbij òn het commerciële voordeel minder op de voorgrond staat òn het beeld van de molens minder wordt geschaad.

het bestuur
Ambachtelijk Korenmolenaarsgilde.

=====

HET VOLGENDE ANTWOORD OP BOVENSTAANDE BRIEF WERD DOOR HET GILDE VAN VRIJWILLIGE
MOLENAARS GEGEVEN OP 3.1.1985

Geacht Bestuur,

Allereerst willen wij U en de leden van Uw Gilde de beste wensen overbrengen voor het komende jaar en de hoop uitspreken dat onze samenwerking de vruchten zal afwerpen, die wij er beiden van verwacht hebben.

Het verheugt ons zeer dat U in Uw brief van 9 december 1984 onze prille samenwerking niet op de tocht wilt zetten naar aanleiding van de gezamenlijke aktie van De Hollandsche Molen en Ons Gilde met Quaker Oats.

Te beginnen moet het ons van het hart dat de door U geschetste effecten van de aktie zeker niet door ons bedoeld zijn, laat staan verwacht en dat wij de aktie met andere ogen hebben bekeken.

U heeft gelijk als U stelt dat Quaker Oats voordeel heeft bij de aktie, maar daar staat tegenover dat ook wij dat menen te hebben.

Wat wij in de eerste plaats belangrijk vonden is dat bij een zeer breed publiek onder de aandacht wordt gebracht dat onze molens niet alleen stilstaan, maar dat daar gedraaid en gemalen wordt en dat daar dus iets gebeurt. Wij hebben nu voor elkaar dat de komende tijd iedere zaterdag door het gehele land, met een goede spreiding, molens draaien, die door het publiek kunnen worden bezocht. Dat is in het algemeen een enorme promotiewaarde.

Op de tweede plaats is belangrijk dat op deze wijze een relatief groot gedeelte 'nieuw publiek' naar de molens getrokken wordt en dat er dus een mogelijkheid ontstaat om dit publiek in kontakt te brengen met de produkten van de molen of de werkwijze ervan.

Nu is natuurlijk iedereen vrij om aan zo'n aktie wel of niet mee te doen.

Wij laten dit aan iedere individuele molenaar over. De een zal er iets in zien, de ander denkt dat het averechts zal werken. U bent van mening dat het op langere termijn wel eens anders zou kunnen uitpakken. Wij zijn daar niet zo bang voor, omdat wij iets zien in de verbreding van ons publiek, hetgeen onze beide Gilden naar onze overtuiging ten goede zal komen.

Dat daaruit eventueel concurrentie zou kunnen ontstaan lijkt ons uitgesloten omdat het marktaandeel van de molens ten opzichte van de totale meelprodukten-industrie zeer klein is en er een enorme rek zit in de vraag naar milieu-vriendelijke ambachtelijke meelprodukten.

Als de door ons verwachte publieksverbreding halverwege dit jaar heeft plaatsgehad, hopen wij dat een deel van deze mensen naar de werkende molens zal blijven komen en wij denken dat, gelet op de reisafstanden, een aantal daarvan naar de dichtstbijzijnde molen zal gaan, hetgeen dus ook heel goed één van de molens van Uw Gilde zal kunnen zijn.

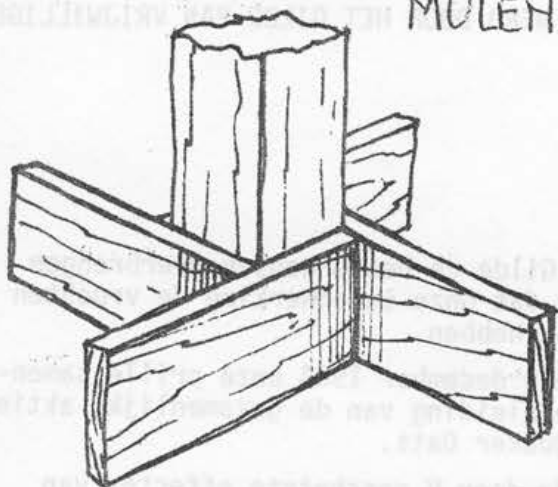
Met dit effect voor ogen menen wij geenszins het beeld van de molen te schaden, maar er juist aandacht en belangstelling voor te trekken.

Met vriendelijke groeten

J.A.M. de Nie, voorzitter

D.J. Braay, secretaris.

WAT IS DAT VOOR 'N MOLENZAAK

P.S. HET HEEFT NIETS MET DE KERSTBOOM
VAN DE MOLENMAKER VAN DOEN.

Ik sprak laatst ene molenaar
hij zei tot mij : "het is zo raar,
ik peuter elke keer maar weer
de knopen uit de wimpel
en dat is naar men stellen mag,
geheel nog niet zo simpel !
Leg jij ze er misschien steeds in ?
Wat heeft dat toch voor zin ! "

"Welnee", zei ik, "waarom dan wel "
- en stond zo eens te denken -
"Wie zou er ons nou telkens weer
die knopen willen schenken ?"

"Ik snap het niet, ik snap het niet "
zo sprak de molenaar.
"Niemand die het doet of ziet
het blijft toch o, zo raar !"

"Ach wat", zei ik, "het is de wind
al zal je 't niet geloven."

"Nee, nee", sprak toen de molenaar
"dat gaat m'n pet te boven !"

Laatst bij een tweede molenaar
sprak ik tot hem :
"Zeg, is het waar, ook knopen in de wimpel ?"
"Ja, ik begrijp niet hoe het kan,
al lijkt het nog zo simpel."

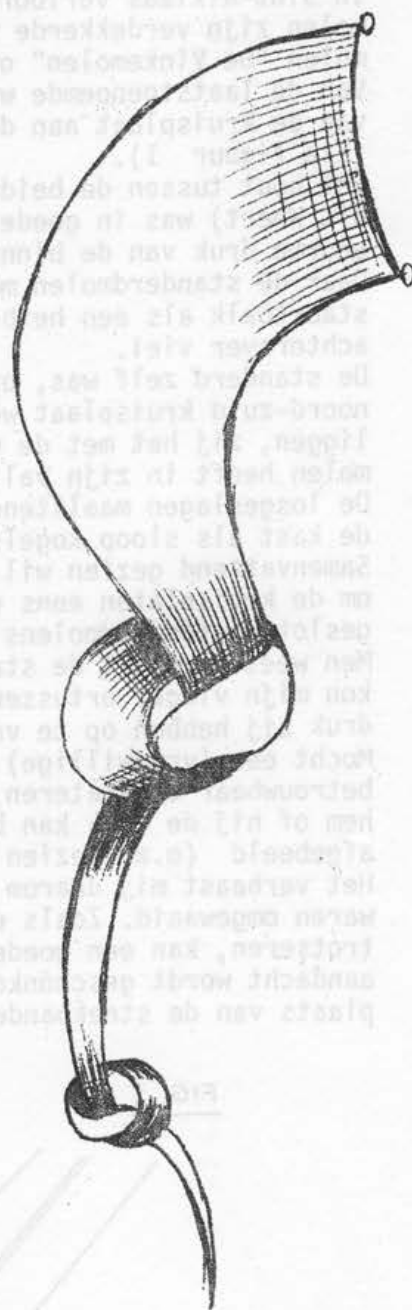
"A ha !" zei ik, "dus jij hier ook
nu is het mij reeds klaar
je zult het niet geloven
en toch is het echt waar !
't Bewijs heb ik nog niet
maar wacht, tot je het zelf ziet
het is de wind m'n vrind, de wind !"

En wel, al op een donderdag
de wind was niet konstant
toen zei de ene molenaar
"wat is dāār aan de hand,
kijk nou eens, knopen in de wimpel ."

"Ja," zei ik, "het is zo simpel
de wind legt ze naast, en op elkaar.

Nou gelooft U het ?
Is het echt waar ?

Reacties naar: M.Slot-Wolterbeek, Dorcamp 20, 1902 AW Castricum
Tel. 02518 - 56187.

In de molenrampzalige nacht van 26 op 27 november 1983 zijn er onder de molens enkele slachtoffers gevallen: één in Nederland (Volkel) en twee in België. Als liefhebber van ook Belgische molens kan ik het verlies van een buitenlandse molen net zo erg vinden als een Nederlandse molen. In Sint-Niklaas verloor in deze storm de witte, achtkante stenen belt-molen zijn verdekte wiekenkruis. En in Oosterzele is de open standaard-molen "De Vinkemolen" omgewaaid. Van de laatstgenoemde wordt de oorzaak gezocht in een verrotte uiteinde van de kruisplaat aan de oostkant, waardoor de steekbanden zijn afgeschoven. (Zie figuur 1).

Het hout tussen de beide steekbanden ("standvinken" zegt molenmaker Adriaens uit Weert) was in goede conditie, maar bood onvoldoende steun tegen de enorme druk van de binnenste steekband.

Daar de standerdmolen met z'n wiekenkruis in de storm stond, werkte de staartbalk als een hefboom voor het breken van de trapgevel, toen de kast achterover viel.

De standaard zelf was, op de stormpin na, nog intact maar heeft de noord-zuid kruisplaat wel omvergetrokken. Die van oost-west was blijven liggen, zij het met de weggeschaafde verrotte gedeelte. Een roede van deze molen heeft in zijn val het dak van de mulderswoning vernield.

De losgeslagen maalstenen zouden wel eens flink huis gehouden hebben in de kast als sloop kogels.

Samenvattend gezien wil ik de (vrijwillige) molenaars op het hart drukken om de kruisplaten eens goed te bekijken op hun conditie. Dat geldt ook voor gesloten standerdmolens !

Men weet goed dat de standaard niet op de kruisplaten rust (in Terschuur kon mijn vinger ertussen !), maar op de steekbanden, wat een geweldige druk zij hebben op te vangen.

Mocht een (vrijwillige) molenaar de uiteinden van de kruisplaten niet zo betrouwbaar constateren, roep dan in ieder geval de molenmaker en vraag hem of hij de zaak kan beveiligen met stropbouten, zoals in fig. 2 is afgebeeld (o.a. gezien in Brugge).

Het verbaast mij daarom niets, dat in het verleden veel standerdmolens waren omgewaaid. Zoals een goed schip is gebouwd om de hoge golven te kunnen trotseren, kan een goede standerdmolen alle stormen doorstaan, vermits er meer aandacht wordt geschonken aan de zwakke schakel in de draagconstructie: de plaats van de steekbanden op de kruisplaten !

FIG. 1

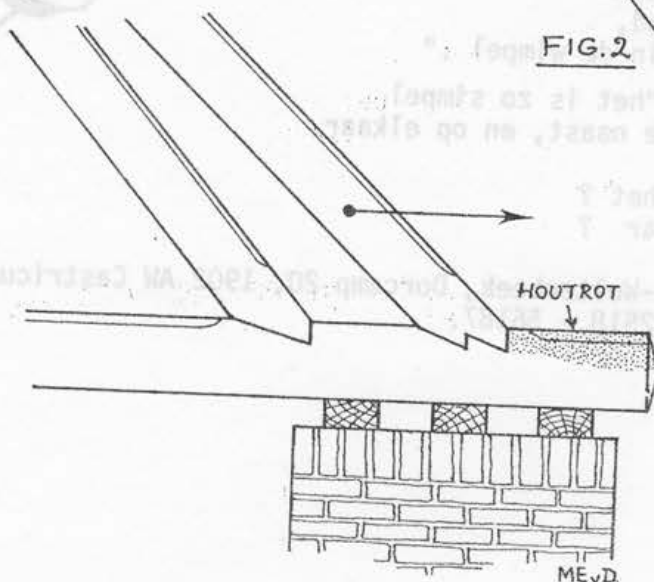
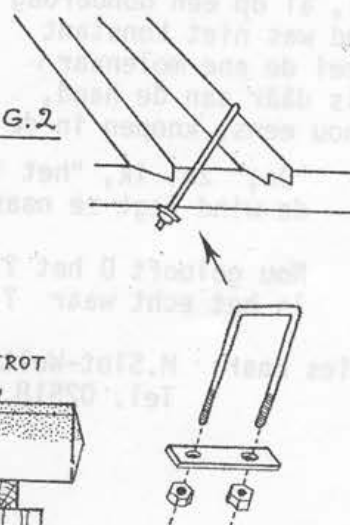

FIG. 2

Na het zien van een programma over molens op de Duitse T.V. onstond bij ons, molenaars uit Geffen, het plan een molentocht te organiseren naar de "Mühlenstrasse" rond Minden-Lübbecke. Hier bevindt zich de grootste molenconcentratie van West-Duitsland. In een gebied met een straal van ongeveer 20 km. bevinden zich 35 molens, waaronder ronde stenen bovenkruiers, houten achtkanten en standerdmolens, maar ook waterradmolens en rosmolens. In het weekend van 19 en 20 mei 1984 hebben wij deze tocht gemaakt en daarbij zo'n 20 van de 35 molens bezocht, sommige uitgebreid en sommige alleen maar om een "plaatje te schieten".

De tocht voerde op zaterdag naar het gebied ten oosten en noorden van Minden, aan beide zijden van de Weser, en op zondag westelijk van Minden, rondom Lübbecke, aan beide zijden van het Mittellandkanaal.

Het eerste dat je opvalt wanneer je naar de molens in dit gebied kijkt is dat de bovenkruiers bijna allemaal staartloos zijn en voor het noodzakelijke kruien voorzien van een windroos. (Wat een gemak!)

De meeste ronde stenen molens zijn aan de zuidwestkant "verputzt", d.w.z. aangesmeerd met een laag cement zoals o.a. te zien is bij een aantal Zeeuwse molens. Bovendien worden voor de kappen veelal schaliën gebruikt. Tenslotte zijn alle windmolens (althans die wij hebben gezien) voorzien van houten borstroeden.

De standerdmolens hebben niet, zoals bij ons, de trap vanaf het bordes onder de staart hangen, maar er is nauwelijks sprake van een bordes en de trap loopt haaks op de staart langs de achterzijde naar beneden.

Hieronder volgt een korte beschrijving van de belangrijkste molens die wij bezochten:

-- De molen van Veltheim: Een ronde stenen beltmolen. De buitenkant zag er piekfijn uit, pas gerestaureerd en aan de molenberg werd hard gewerkt. Helaas, binnen was het treurig gesteld en het was zonder meer gevaarlijk daar rond te lopen. De eigenaar, die wij natuurlijk van onze komst op de hoogte hadden gesteld, had geen tijd ons rond te leiden maar gaf ons vol vertrouwen de sleutel.

-- De Klostermühle van Lähde is een grote ronde stenen stellingmolen, gebouwd bovenop een waterradmolen. Deze molen maalt niet meer op windkracht maar bevat een complete maalderij en bloemfabriek met walsenstoelen en plansichters. Herr Meyer was duidelijk verguld met het bezoek van Nederlandse vakbroeders en vertelde vol trots over zijn bedrijf. Iets minder trots was hij toen hij liet zien hoe op initiatief van een gemeentebestuurder de as was voorzien van een tandwiel waarmee het wiekenkruis ook zonder wind met behulp van een elektromotor aan het draaien gebracht kon worden. De waterradmolen met turbine wordt nog steeds gebruikt om electriciteit voor het bedrijf op te wekken. Het geheel was alleszins de moeite waard.

-- De molen van Bierde, een houten achtkant met schaliën bedekt en voorzien van jaloeziewieken is van buiten fraai om te zien, maar van binnen erg vervallen.

-- De open standerdmolen van Neuenknick is een bezoek meer dan waard, al was het maar om de verhalen die Herr Brockmeyer, de eigenaar, weet te vertellen. Deze molen kon vroeger ook worden aangedreven door een dieselmotor die naast de molen in een soort kelder was ondergebracht. Het stormeind van deze molen is met schaliën gedekt. Vanuit de molen hadden wij een schitterend uitzicht op de streek rondom Neuenknick.

-- De toestand van Königsmühle in Seelenfeld was allesbehalve "koninklijk". Deze stenen beltmolen bevond zich in zeer vervallen toestand.

-- De inwendige toestand van de Böschingsche Mühle in Petershagen, een met schaliën gedekte houten achtkant op stenen onderbouw, was ook al niet geweldig. Toen wij aankwamen was men juist bezig nieuwe (houten) roeden te steken. In een tegen de molen gebouwd bijbouwtje staat nog een prachtige dieselmotor.

-- Van de aannemer die op de vorige molen de roeden aan het steken was kregen wij de tip eens naar de molen van Messlingen te gaan kijken, omdat die op dat moment volop in restauratie was. Het bleek een gouden tip. Het ging hier om een houten achtkant op stenen onderbouw. Met de eigenaar, een molenfan van het zuiverste water, hebben wij uitvoerig gepraat over molenrestauratie in Duitsland en speciaal in dat gebied. Zijn molen werd zeer grondig gerestaureerd. De houten achtkant was geheel opnieuw bekleed.

Bij de kap, die nog naast de molen lag, was de houtconstructie, waarin de windroos zou komen, prachtig te zien. Ook de nieuwe jaloeziewieken, geheel van hout, lagen naast de molen klaar. De molenaar beklagde zich over het gebrek aan belangstelling van de overheid voor molenrestauratie.

Bovendien sprak hij over het grote gebrek aan ervaren molenmakers. Hij vertelde van een molenmaker, die kans had gezien zijn molen te veranderen in een watermolen. Toen hij aan onze gezichten zag dat wij hem niet begrepen vertelde hij, dat de man de achtkant zodanig van een lattenwerk had voorzien dat bij een regenbui er binnen net zoveel water viel als buiten. Bovendien had deze "vakman" de vloer zodanig verhoogd dat wanneer je naar de stelling wilde je of je hoofd stootte aan de deurbalk, of je benen brak over het afstapje, "und den hab ich 'raus geschmissen !" Over de molenmaker, eigenlijk restaurateur van beroep, die nu bij hem aan het werk was, was hij redelijk tevreden. Het grote probleem waar wij mee zitten, vertelde hij, is dat er geen molenbouwers meer zijn in Duitsland. De teruggang van het molenbestand schijnt zich daar al veel vroeger te hebben ingezet, zodat het vak inmiddels al vrijwel is uitgestorven. Omdat de molenaar zo vriendelijk was ons een kop koffie aan te bieden (weigeren was er niet bij !) konden wij gauw een foto maken om het thuisfront ervan te overtuigen dat wij echt niet alleen maar van het Duitse bier geproefd hadden.

-- De laatste molen die wij op zaterdag bezochten was de Rodenbecker Mühle in Minden. Een ronde stenen stellingmolen met een zeer imposante dikke romp. Binnen zag alles er keurig netjes uit, maar veel maalwerktuigen zaten er niet meer in. Van een van de voeghouten was in de oorlog een stuk afgeschoten (door de "Tommies", zoals de zoon des huizes ons met vuur vertelde) en dit was gerepareerd met cement.

Aan het eind van de eerste dag waren we wat teleurgesteld over het geheel. Niet over de ontvangst bij de molens, deze was allerhartelijkst, maar over de toestand van de molens. De hele dag hadden we niet één maalvaardige, laat staan malende, molen gezien ! Gelukkig hadden we de avond om ons over deze teleurstelling heen te helpen en deze avond had niet veel met molens te maken !

-- 's Zondags was de eerste molen die we aandeden de Stenmermühle, die gesloten was en waar we alleen wat foto's maakten. Hoewel de molen er van buiten prima uitzag, konden we zien dat ook deze molen niet maalvaardig was: de windroos miste zijn borden en de molen kon dus niet meer kruien. Bovendien stond de molen nogal ingesloten door bomen.

-- De molen van Hartum, waar we alleen maar even langs kwamen, was volop in restauratie. De stenen romp is zeer fraai opgetrokken uit mergelblokken. De kap met schaliën lag naast de molen. Het werd ons al snel duidelijk dat ook deze vrijwel nieuwe molen nooit zou draaien. Vanaf de vang gingen namelijk enkele ijzeren staven naar het bovenwiel, met de kennelijke bedoeling dat ze hierop vastgemaakt zouden worden. Helaas was er niemand aanwezig om ons opheldering te verschaffen.

-- De ronde stenen beltmolen van Südhammern was een verademing. Eindelijk een maalvaardige en regelmatig gebruikte molen. Hier hebben we uitgebreid de werking van de windroos en al de overbrengingen zitten bekijken. De kap reageert werkelijk op het minste zuchtje wind. Naast deze molen staat een tweetal vakwerk bakhuisjes, een fraai geheel, waar eens in de 4 weken brood wordt gebakken om te worden verkocht aan de bezoekers van de molen. De molenaar vertelde ons dat op deze molendagen er honderden bezoekers kwamen. In eerste instantie trokken wij deze getallen nogal in twijfel, maar later merkten wij dat dat geenszins overdreven was.

-- Ook de molen van Eickhorst was kennelijk in maalvaardige staat, met zeilen op het wiekenkruis, maar aangezien er niemand was hebben we hier alleen maar wat foto's gemaakt. (We hadden hier overigens ook niets afgesproken.)

-- De vrij moeilijk te vinden rosmolen van Oberbauernschaft is een bezoek meer dan waard. Het betreft een achthoekig vakwerkgebouw met een omtrek van meer dan 40 meter, met daarop een rond strooien dak. Binnen heeft de molen een kammenwiel met een omtrek van 32 meter met kaapstanders voor 6 paarden. In een paar zijvleugels zijn de maalwerktuigen ondergebracht, o.a. een olieslagwerk en een maalstoel. Deze molen staat naast een zeer indrukwekkende, in vakwerk opgetrokken, boerderij, waarin ook nog een aantal werktuigen zijn opgesteld die via een stel grote wielen en een daarop te bevestigen riem door de molen konden worden aangedreven. We werden rondgeleid door een Nederlands sprekende dochter des huizes en haar Nederlandse verloofde.

-- De Gutswassermühle van Holzhausen is een volledig gerestaureerde en als museum ingerichte bovenslag watermolen in een vakwerk gebouw. Dit was de eerste molen waar wij entree moesten betalen en (zo bleek ons ook later) misschien is dat wel de manier om in Duitsland (ook in Nederland ?) veel bezoekers te krijgen. Het waterrad werd wel in bedrijf gesteld, maar gemalen werd er niet. De ligging van deze molen is zeer mooi, iets ten westen van Lübbecke, tegen het Wiehengebirge.

-- De Kolthoffsche molen is een kleine achtkante houten stellingmolen. Bij aankomst dachten wij aanvankelijk dat er iets bijzonders aan de hand was, zo'n drukte was het er. De molen draaide, er lagen 2 zeilen voor en dit was een van de zeer weinige molens die geen windroos had maar met de staart moest worden gekruidd. Naast de molen 2 bakhuisjes waar volop brood en "Kuchen", zogenaamd in eigen over gebakken, verkocht werden. Een oven was in de bakhuisjes niet te vinden, wel af en aan rijdende bestelauto's waarmee de koopwaar werd aangevoerd. Het bleek dat deze molen, samen met de molen van Südhemmern en nog twee andere molens, een samenwerkingsverband had en dat ze elk om de 4 weken draaiden. Hier moest werkelijk voor alles betaald worden: de entree, de folders (die elders gratis vanuit de plaatselijke V.V.V. verstrekt werden), de kaarten etc. Het werd ons hier ook duidelijk dat de molenaar van Südhemmern geenszins had overdreven toen hij sprak over honderden bezoekers op zo'n dag.

Buiten de molen vonden wij tegen het molenhuis een houten askop. Wat we hier weer niet zo geweldig vonden was het feit dat voor op de stelling, bij het draaiende wiekenkruis, een paar molenaarshulpjes aan het stoeien waren.

-- Het liep al wat tegen de avond van onze tweede dag toen wij in Oppenwehe aankwamen bij de open standermolen. Dit is een, gezien vanaf de staart, linksom draaiende, pas gerestaureerde, molen. Bij de eerste aanblik was al snel duidelijk dat ook deze molen nooit zou draaien: de trap was aan de grond verankerd en het kleedhout van het stormeind, evenals de borstnaald met de eikel, liepen zover naar beneden door, dat zij bij het kruien tegen de steekbanden zouden komen. Even dachten wij dat het linksom draaien een fout zou zijn van de restaurateur, maar binnen konden wij aan de nieuwe maalwerktuigen zien dat het wel degelijk zo hoorde.

Overigens, de gloednieuwe kuip was zo hoog, dat er tussen kuipdeksel en loper wel 80 cm ruimte was. We misten hier duidelijk een richtingsaanwijzer voor het graan vanaf de schuddebak naar het kropgat.

Erg jammer dat de molen niet kon draaien, want een linksomdraaiende molen kom je tenslotte niet elke dag tegen.

Bij deze molen ontmoetten wij een grote groep molenaars en molenliefhebbers uit Noord-Duitsland, die ook op molentocht waren. Het zal duidelijk zijn dat de nodige ervaringen en kaarten werden uitgewisseld !

Aanvankelijk zou de molen van Oppenwehe de laatste op ons programma zijn maar we werden door enkele leden van het gezelschap attent gemaakt op een schitterende oude watermolen in Fiestel. Omdat dat toch enigszins in onze richting lag zijn we er eens langs gereden.

-- We troffen in Fiestel een watermolen aan, die weliswaar hard aan restauratie toe was, maar waarin nog zoveel te zien was dat het inderdaad jammer zou zijn geweest wanneer we die voorbij gereden zouden zijn.

Oorspronkelijk was het een erfpachtmolen, behorende bij een groot landgoed. Het waterrecht was echter al lang verkocht en de loop van de stroom verlegd. De molen werd al zo'n 50 jaar aangedreven door een werkelijk unieke dieselmotor, gestookt met stookolie. Heel trots werd hij gedemonstreerd door de 80-jarige eigenaar, die vertelde dat hij al die jaren zelf alles had bijgehouden en gerepareerd. In de voorbije jaren had hij met deze dieselmotor stroom opgewekt voor de buurtschap, 2 maalgangen aangedreven, alsmede een pelgang en een zaagraam. Verder bevatte de molen een olieslagwerk en een cichoreimolen. Het was werkelijk een waardig besluit van onze molenexcursie.

Terugkijkend mogen we zeggen, dat het weekend alleszins de moeite waard was. We kregen duidelijk de indruk dat men er ook in Duitsland meer en meer van doordrongen raakt dat de molens die er nog zijn, behouden moeten blijven. De molenrestauratie, die langzaam op gang is gekomen, heeft echter niet alleen te maken met geldgebrek (waar hebben we dat meer gehoord?) maar ook met gebrek aan ervaren molenbouwers. Misschien ligt hier nog werk voor onze Nederlandse molenbouwers nu het hier nogal wat minder gaat worden? De tocht voerde ons door een prachtige streek. Zeker de doorgangen door het Wiehengebirge zijn zeer de moeite waard. In Minden is verder een voor Europa uniek bouwwerk te vinden: Een ongelijkvloerse kruising van twee grote waterwegen, de Weser en het Mittellandkanaal. Ook de gastvrijheid waarmee wij overal werden ontvangen en het enthousiasme waarmee onze komst werd begroet hebben ons zeer getroffen. Als u eens in de buurt bent kunnen wij u een bezoek van harte aanbevelen.

Het Geffens molencollectief :

- Hemmie Berendsen
- Ton van den Boom
- René Vogels
- Paul Wagemakers
- Rien van Wanrooy.

NIEUWE LEDEN VAN HET GILDE

P.J. de Moes, Hermelijnlaan 3, 1216 EB HILVERSUM
P.K. Christiaanse, Molenstraat 38, 4693 BK POORTVLIET
C.C. Nieuwenhuis, Pomona 178, 6708 CQ WAGENINGEN
H.J. Berghuis, Ridderbosstraat 39, 9781 JD BEDUM
J. Korf, Boersterweg 27, 9791 HA TEN BOER
J. Springer, Sapphostraat 59, 3076 ZE ROTTERDAM
C.J.M. de Been, Fr. Rooseveltlaan 39, 4818 KA BREDA
L.M.J. van Lokven, Pinksterbloemstraat 9, 5241 CJ ROSMALEN
T.H. Meijer, Billitonstraat 3, 3531 HJ UTRECHT
H. Prins, Poststraat 15, 9684 EE FINSTERWOLDE
J.M. Rombouts, Verrnieuwstraat 46, 4301 HZ ZIERIKZEE
J. Verhaar, Boezemkade 3, 2957 LA NIEUW LEKKERLAND
A.A. van Haren, Kuilstraat 18, 6612 AX NEDERASSEL
D.J.B. Magré, Dorpsstraat 12, 9811 PB ENUMATIL
A.E. van der Voet, Wichmanlaan 43, 4033 HE LIENDEN
G. Alberts, Heutinkstraat 256, 7535 BD ENSCHEDE
F.J.I.M. Hagenaars, Pomperschans 39, 5595 AS LEENDE
F.G. de Bruin, Snipperthorst 6, 7531 DZ ENSCHEDE
J.L. Bauwens, Processieweg 11, 9620 ST MARIA-oudenhove België
W. de Hoop, Bouwen Ewoutstraat 43, 4381 PP VLISSINGEN
J. Ottevanger, Molenviergang 2, 2761 BK ZEVENHUIZEN (Speciaal donateur)
B. van Beek, Kerkstraat 23, 7384 AS WILP
G.B. Blok, Berend van Hackfortweg 33, 7251 XB VORDEN
B. Berendsen, Meteorienlaan 90, 7904 CD HOOGEVEEN
I. Wierenga-Spijk, Hooilandseweg 89, 9983 PB ROODESCHOO
J.A. Theuns, H.J. Doelemanplein 10, 4301 GC ZIERIKZEE

F.H.J. Koper, De Kanterlaan 20, 4301 MB ZIERIKZEE
 G. Scheperboer, Hennepstraat 35, 6842 BJ ARNHEM
 C.A. Schot, Weststraat 29, 4301 BW ZIERIKZEE
 L.C. van der Mey-Brants, Broekkant 5, 6581 AC MALDEN
 W.P. Kattier, Oldenzaalsestraat 695, 7524 AC ENSCHEDE
 G.J. de Vries, Donellenlaan 66, 9679 CG SCHEEMDA
 C. Stam, Molenstraat 144, 2961 AP KINDERDIJK (Speciaal donateur)
 F.J.M. Busscher, Robertstraat 6, 7595 XD WEERSELO
 J.W. Slingerland, Kerklaan 24, 2959 BR STREEFKERK (Speciaal donateur)
 J.H. van Hal, Kerkstraat 134, 6987 AG GIESBEEK (Geslaagd vrijwilliger)
 R.H.C. Dijkkamp, Kerkweg 40, 8171 VR VAASSEN
 W.H. Bergink, Nieuwe Dijk 16, 7524 BE ENSCHEDE
 J. Bosch, Const. Huygenslaan 13, 9673 HA WINSCHOTEN
 P. Overink, Geraniumstraat 30, 8013 TK ZWOLLE
 A.T. Althuis, Jan Steenstraat 5, 7482 ZD HAAKSBERGEN
 P.J.A. Voet, Zoutestraat 70, 4561 XC HULST
 H.C. Weerheijm, Molenbelt 43, 7241 JJ LOCHEM (Speciaal donateur)
 J.M. Soer-Op de Weegh, T.Brandsmaststraat 33, 7572 CE OLDENZAAL
 G. Soer, T. Brandsmaststraat 33, 7572 CE OLDENZAAL
 H.A. van Aken, T.A.Kempislaan 4, 6822 LS ARNHEM
 J.H.T. Peterse, Korenmolen 6, 3642 AG MIJDRECHT
 K. Mijnsbergen, J.W.Frisostraat 20, 3583 JT UTRECHT
 F.C.C. Sour, Ambijerstraat Noord 110, 6225 EH MAASTRICHT
 H.J. Rozema, Prof.Ridderbosstraat 55, 9781 JD BEDUM
 J.L.M. Franssen, Zuidlaarderweg 69, 9479 PR NOORDLAREN
 J. de Lange, Nagelbeek 68, 6365 EL SCHINNEN
 H. Doorn, Warwijksestraat 4, 4351 BE VEERE
 W.H. Veldhuis, St. Catharinastraat 117, 5611 JJ EINDHOVEN
 A. Nibbelink, Kon. Wilhelminastraat 20, 7061 ZL TERBORG
 C.J. Windt, Aagdenstraat 15, 1483 TA DE RIJP
 K. Mulder, Reelaan 22, 9675 NW WINSCHOTEN
 P.A. Groen, Rietbeek 4, 5501 CB VELDHOF
 A. Veloo, Beatrixstraat 6, 2382 VM ZOETERWOUDE
 G.A. van Waterschoot, Groenendijk 6, 4587 CV KLOOSTERZANDE
 Gemeente Hontenisse, Hof te Zandeplein, 4587 CK KLOOSTERZANDE (donateur)
 A. de Weert, Lutulistraat 92, 2131 TE HOOFDDORP
 W. de Vries, Cazemiershof 41, 9356 BJ TOLBERT

Jaarverslag over 1984 van windkorenmolens "De Ster" te Geesteren

In het begin van het jaar was de molen prachtig schoon.
 En nu aan het eind van 1984 nog.
 Want daarvoor zorgde wel het vele vocht,
 dat uit de hemel neer kwam dalen, soms met ontzettend harde stralen.
 En kwam dan de wind met zijn natuurtalent,
 dan voelden wij ons pas in ons element.
 Dan konden wij malen, hele balen vol met gerst.
 Maar toch heeft de wind het voor ons ook wel eens verpest.
 Van de 80 dagen waarop de molen open is geweest,
 is de wind 12 x niet lang geweest.
 3x kwam hij stormachtig langs, en daardoor misten wij weer een kans.
 In vergelijking met 1983 kwam de wind iets vaker uit het Noord-Westen (13 x)
 doch de Zuid-Westen wind overheerste weer als de beste (16 x)
 De Noorden en Noord-Oostenwind kwamen beide 8 x aangewaaid,
 terwijl we met de Oostenwind slechts 2 x hebben gedraaid.
 De Westenwind kwam 7 x en de Zuidenwind 1 x minder,

en van de Zuid-Oostenwind (9x) ondervonden we nog wel eens wat hinder.
De wind was wel wat aan de zwakke kant dit jaar,
maar liefst 26 x kregen wij het niet voor elkaar,
om de steenspil rond te krijgen, wat wel moge blijken uit het feit,
dat wij raakten slechts 1750 kg. gerst door de stenen kwijt.
Hierbij moet wel worden vermeld, dat dit gegeven pas vanaf eind juli telt.
Sinds juli is de Fa. Postel uit Zwiép bereid gebleken
ons dit maalgoed kostenloos te geven.
Niet dat wij dit mogen behouden, dat is wat al te zot.
Maar U weet waarschijnlijk dat bij stilstand gaat een molen gauw kapot.
Welnu dat geldt ook voor stenen en spullen,
en dat is iets wat wij voorkomen willen.
Dus malen wij nu diverse veevoeder granen voor de Fa. Postel,
en tot op heden bevalt ons dat wel.

Nu de molen dus maalvaardig blijkt,
is er natuurlijk ook het onderhoud dat blijft.
Wel dit jaar hebben we menig zweetdruppeltje moeten laten,
want diverse mankementen hadden we tijdig in de gaten.
Van de 323 uren dat de molen open is geweest,
zijn er zo ongeveer 102 uur aan preventief onderhoud besteed.
Zo zijn de zeilen gerepareerd en geverfd.
En LET OP de vulstukken in het bovenwiel zijn ook bewerkt.
Doch wij hebben bemerkt dat dit niet veel heeft uitgehaald,
ook niet nadat de behandeling door ons is herhaald.
Zodoende kan de larve van de klopkever rustig door blijven gaan,
onze vraag dus bij deze, wat doen we eraan ?
De pen van het lange sabelijzer brak ook in tweeën,
waardoor de vangbalk in rust bleef staan.
Uiteraard hebben wij hier niet alleen naar gekeken,
maar ook daadwerkelijk wat aan gedaan.
Vooral in de zomermaanden hebben wij goed gemerkt,
dat hout toch altijd maar weer werkt.
Bij de controle van kammen en wiggen,
bleken er diverse niet meer zo goed vast te zitten.
Uiteraard is het voor zo'n kam of wig natuurlijk hard,
maar zij hebben van ons toch wel een flinke tik gehad.
De molen draait dan ook weer rustig rond
en het geluid dat we nu horen klinkt weer gezond.

Er zijn nog diverse werkzaamheden die moeten worden verricht,
als het goed is heeft molenmaker Groot-Wesseldijk daarover al bericht.
Bedroefd zijn wij wel wat betreft het schilderwerk.
Want we hebben nu wel gemerkt,
dat een gedeelte schilderen van de molen niet genoeg meer is,
maar dat de gehele molen aan een schilderbeurt toe is.
Vijf jaar lang is er geen kwast verf tegen aan geweest.
En in 1985 vieren we toch een lustrumfeest.
Maar als wij de heren van de technische dienst goed hebben begrepen,
wordt er in 1985 ook daadwerkelijk naar de schilderkwast gegrepen.

Bij de heer Dave uit Geesteren konden wij een oude maalstoel ophalen.
Wij hopen na de restauratie hiervan er goed mee te kunnen malen.
Zij het dat hij dan wel met een moter aangedreven moet zijn,
Staat er toevallig niet nog eentje bij de gemeente in het magazijn ?

Bezoekers hebben de molen dit jaar in ruime getale aangedaan.
Mede door Nationale Molendag en de fietsvierdaagse is het aantal flink omhoog gegaan.
Mochten wij in 1983 nog maar zo'n 500 bezoekers noteren
Dit jaar waren het zo'n 1800 mensen die de molenpoort passeerden.

De teller heeft dit jaar ook zijn best gedaan,
op 85.615 omwentelingen is hij blijven staan.

Aan de opleiding tot vrijwillig molenaar wordt bij ons veel aandacht besteed.
De heer D. Zweers is met de functie van instructeur bekleed.

Twee aspirant-molenaars zijn bij hem nu in de leer,
en zij leren nu alles over de molen en het weer.

Door het feit dat wij niet zoveel productie malen,
kunnen ze flink oefenen en hoor je ze nooit balen.

Doordat wij geen meel kunnen verkopen,
moet het geld bij ons van giften komen.

Hier schaffen wij ons veelal gereedschap van aan
of laten hiervan koffie door onze kelen heen gaan.

Doch dit jaar gooiden wij het over een andere boeg.

Door de aanschaf van stickers hebben wij er nu genoeg
om ze weer allemaal kwijt te raken,

zodoende geld te verkrijgen voor de aanschaf van ansichtkaarten.

Ondanks het aanbod van de gemeente voor een lening,

zijn wij als molenaars unaniem van mening,

deze lening niet met de gemeente aan te moeten gaan

aangezien we dan voor elke kaart aan het staffelen moeten slaan.

Het liefst zien wij - en we hopen dat het gemeentebestuur dat kan begrijpen -

dat wij jaarlijks de draaipremie uit onze molenpot kunnen grijpen.

Het voordeel is dat wij staan bij de gemeente niet in het krijt,

en door meer te draaien worden wij met een hogere premie verblijdt.

En draaien wij minder dan is dat onze eigen schuld

en vallen wij ons zelf een dunnere financiële bult.

Al net al het geeft ons dan veel meer stimulans

en naar wij hopen geeft U ons die kans.

Met dat geld zouden wij kaarten kunnen laten maken.

Die wij, aangezien de vraag redelijk snel kwijt denken te raken.

Misschien dat U hier Uw gedachten eens over wilt laten gaan.

En wij hopen dat het voltallige college hiervoor overstag zal gaan.

Nu is de medewerking van de gemeente-ambtenaren zoals elk jaar ontzettend goed.

En dat geeft ons vrijwillig molenaars dan ook moed en het zelfvertrouwen

dat wij deze samenwerking ook komend jaar zo zullen houden.

Ons streven is uiteraard de molen komend jaar nog meer te laten draaien,

maar dan moet de wind toch wel wat vaker en krachtiger komen aanwaaien.

En wilt U ook eens zien hoe het er in de molen aan toe gaat?

Welnu wij staan elke zaterdag voor U paraat.

Joop Overman

De afgelopen periode (t/m eind februari) gebeurde er nog wel het een en ander op weergebied. Tweemaal kregen we te maken met een echte vorstperiode, allebei zeer verschillend van karakter. De eerste met regelmatig sneeuwval en zêér lage temperaturen, de tweede zonder sneeuw en met wat minder vorst.

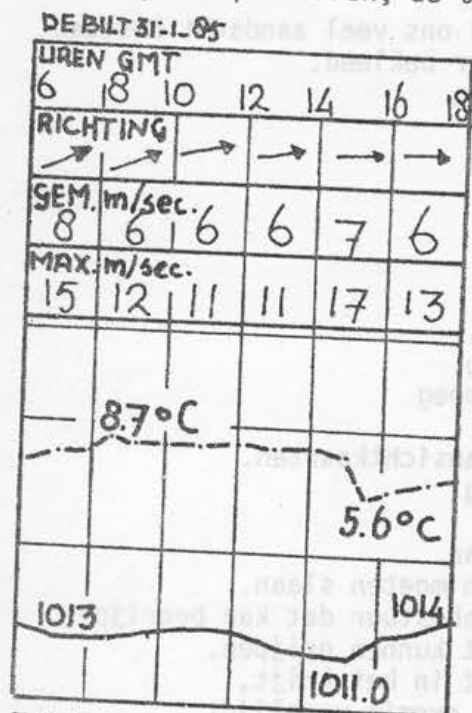

FIG. 1

Ondanks dat het minder had gevroren kwam er toch een Elfstedentocht. Velen van ons zullen zich de t.v.-beelden herinneren van één van de Dokkummer molens, zachtjes draaiend in een nevelig decor met vele schaatser. Een beeld waardoor de verwonderde verslaggevers als vanzelf lyrisch begonnen te worden in hun commentaren.

Een prachtig beeld dat op de tv opviel, doch dat overal in Nederland regelmatig met eigen ogen is te aanschouwen voor wie het maar zien wil....

Op Nieuwjaarsdag kwam de overgang van een herfst
zonder vorst naar een winter vrijwel zonder dooi...

Op zaterdag 26 januari passeerde een kleine depressiekern over Zeeland - Noord Brabant en Limburg. Op donderdag 31 januari passeerde 's middags rond 16 uur een koufront onverwacht (voor mij tenminste). De molen was nog mooi op tijd stil gehouden, maar bij een collega in de buurt ging dat niet meer, bovendien viel er bij hem ook nog een daverende slag onweer. Hij was er behoorlijk van onder de indruk. Op de dagelijkse weerkaartjes was dat front niet te zien.

Alleen op de grafiek met alle weergegevens was goed te zien. (Zie fig. 1). Een scherpe knik keerde de tijd. Er was in De Bilt een piek in de barometer ging slechts weinig op of neer.

ulling op het verhaal uit het vorige nummer.
nder ogen van de situatie op 22 en 23 november.
om nog te laten zien.

TOEN HET WINTER WERD.....

Van verschillende molenaars had ik het al eens gehoord. Zo in de stijl van:
"Weet je nog, de..."

"Weet je nog, de winter van achttienzoveel..... Toen maakte mijn vader het mee. Hij was er al voor gewaarschuwd door zijn vader, die toen nog in het zomerhuis woonde. "Jongen, let vandaag op, want je staat nou nog wel zo lekker uit het zuiden te malen, maar ik voorspel je: Vannacht loopt het al grondijs en morgen vriest het dat het kraakt. Dan zit de wind noord-oost. Je moet vandaag maar eens met je vingers over het hek strijken. Als dat glad wordt kan je misschien nog net je natte zeilen weggrijpen..." En het gebeurde ook..... De lucht trok 's avonds open en het werd helder en droog en meteen bar koud en dat duurde gelijk weken lang."

Waar zouden die oude molenaars dat nou aan zien? Misschien aan de bovenlucht? Letten ze op de richting of konden ze soms al zien dat het er erg koud was? Een weerglas of een barometer misschien?

Zoiets zal het wel geweest zijn. Zeker wisten zij die dingen niet met de geleerde woorden te vertellen. Ieder gebruikte zijn eigen woorden. Die voeling met het weer en de herinneringen aan vroegere situaties uit hun molenaarsverleden wisten ze feilloos te gebruiken voor de omstandigheden van het moment. Dat aanvoelen van het weer zijn wij vrijwillige molenaars voor het grootste deel kwijt.....

Zo snel als hierboven beschreven ging het dit jaar niet en ook met de temperatuur ging het niet zó snel bergafwaarts. Toch leek het er wel op.

Op Oudejaarsdag was er een ZZW wind, waarmee wel te maken was. Toch werd er al noordenwind verwacht op de radio. De temperatuur was stijgend tot ongeveer 4 graden. De barometer zakte achtereelkaar van 1038 naar 1017 mbar. Dat is een knappe daling van 20 mbar per dag.

Op Nieuwjaarsdag ging dat gewoon door tot 1003 mbar rond 11 uur. De temperatuur was op die tijd ook doorgestegen tot 7 graden. Op oudejaarsmiddag lag er vlak vóór de kust een frontensysteem dat pas 's avonds passeerde. De wind was 's middags geruimd naar het westen en op Nieuwjaarsdag om ongeveer 12 uur ruimde de wind definitief naar het noorden, op hetzelfde moment dat de barometer na anderhalve dag zakken, weer begon te stijgen. De depressie waarbij deze fronten hoorden, trok van het zeegebied ten ZW van Scandinavië naar het ZO. Op Nieuwjaarsdag lag de kern ervan vlak ten oosten van ons land. Later bleef de luchtdruk steeds laag ten oosten van ons. De vorst kon beginnen.

Er zijn verschillende oorzaken waardoor zich een langdurige strenge winter kan voordoen. Twee voorbeelden daarvan zagen we deze winter. De eerste vorstperiode werd voor de molenaar gekenmerkt door regelmatig krimpende winden van N naar W, die telkens wat nieuwe sneeuw brachten, waarna de wind weer in de noordhoek kroop. Telkens kwamen er storingen uit het noorden. Ze werden gestuurd door een, ook in de hogere luchtlagen sterk ontwikkeld lagedrukgebied ten NO van ons land.

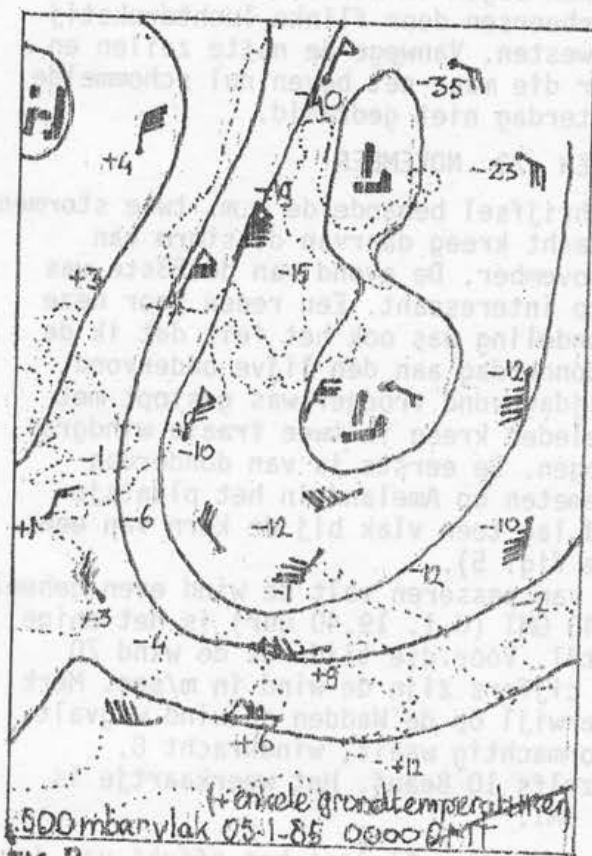

FIG. 2

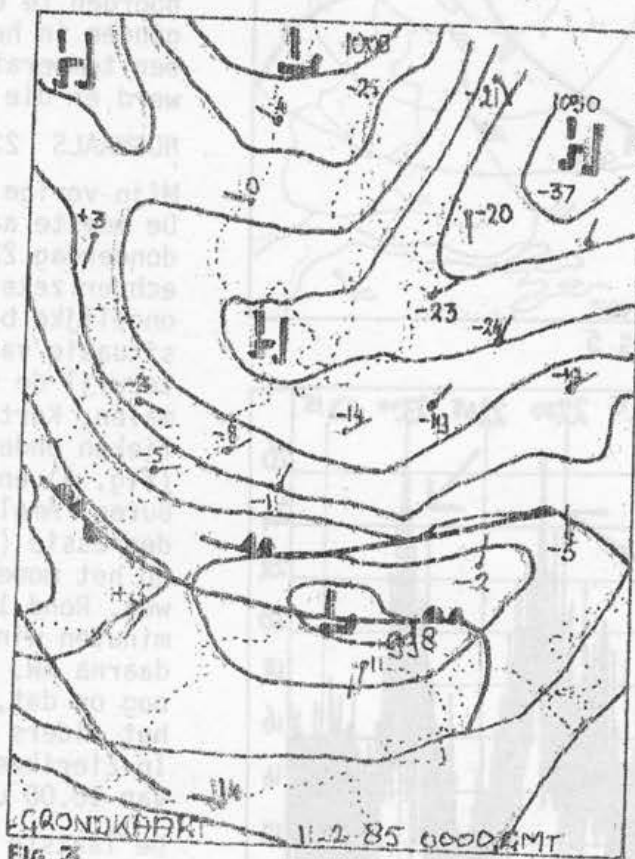

FIG. 3

(Zie figuur 2 - Hoogtekaartje op 5,5 km hoogte).

De lucht was nogal onstabiel.

Een geheel andere situatie kregen we in februari. Toen was er de welhaast klassieke hogedrukkzone ten noorden van ons, die vooral aan de grond zeer goed was ontwikkeld. Er was een heldere en stabiele, zeer droge atmosfeer, zonder sneeuw. (Zie figuur 3.)

REGEN OF SNEEUW

In veel weerboekjes, en ook in oude Gildeuitgaven staat beschreven hoe de weersituatie verloopt wanneer een depressie vlak ten noorden, midden over, of vlak ten zuiden van ons langstrekt.

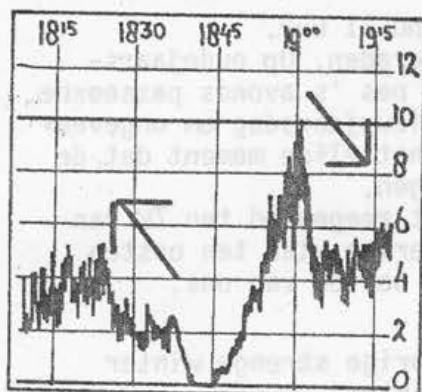

FIG. 4

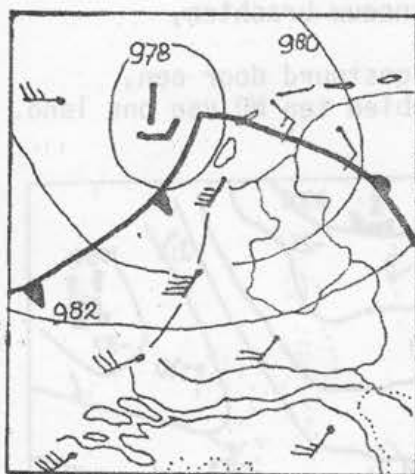

FIG. 5

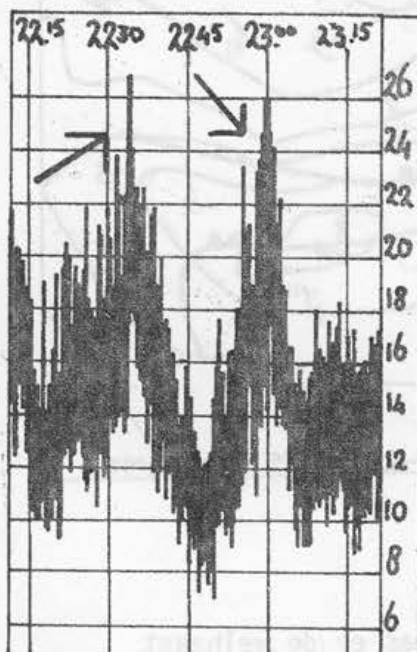

FIG. 6

Op zaterdag 26 januari was het dan zover dat een depressiekern van Zierikzee, via Noord-Brabant naar noord Limburg trok. Al naar gelang de woonplaats van de molenaar waren op die dag alle drie situaties te signaleren. Omdat de temperaturen daar slechts vlak boven nul waren viel er 's morgens vroeg in het noorden 3 cm sneeuw, terwijl het te zelfder tijd in het zuiden 15 mm regende. De temperatuur was daar + 7 graden. De windsituatie voldeed ook aan de regels uit de boekjes.

's Morgens om 7 uur Beauf. 5 uit het ZW in Limburg en Eindhoven. Maar in Gilze-Rijen en Volkel, dat net ten noorden van de depressiebaan lag, een zwakke NO wind. In de rest van het land een zwakke NNO wind. Zelfs om 13.00 uur in Zuid-Limburg nog een matige ZW wind. In de rest van het land was de wind toen zwak NNW.

Duidelijk dat de kern midden over Brabant trok. Na het wegtrekken begon de koude lucht uit het noorden te overheersen door flinke luchtdrukstijgingen in het westen. Vanwege de natte zeilen en een temperatuur die maar net boven nul schommelde werd er die zaterdag niet gedraaid.

NOGMAALS 22 EN 23 NOVEMBER

Mijn vorige schrijfsel behandelde o.m. twee stormen. De meeste aandacht kreeg daarvan de storm van donderdag 22 november. De avond van de 23ste was echter zeker zo interessant. Een reden voor deze ongelijke behandeling was ook het feit dat ik de situatie van donderdag aan den lijve ondervond, terwijl de vrijdagavond vroeger was gestopt met malen. Kort geleden kreeg ik twee fraaie windgrafieken onder ogen. De eerste is van donderdag (fig. 4) en gemeten op Ameland in het plaatsje Buren. Ameland lag toen vlak bij de kern van een depressie (zie fig. 5).

Op het moment van passeren valt de wind even geheel weg. Rond 18.40 GMT (d.i. 19.40 uur) is het enige minuten windstil. Vóór die tijd was de wind ZO daarna NW. De cijfers zijn de wind in m/sec. Merk nog op dat, terwijl op de Wadden de wind wegvalt, het elders stormachtig waait, windkracht 8. In Zierikzee zelfs 10 Beauf. Het weerkaartje is van 18.00 uur GMT.

De laatste figuur (fig. 6) laat het effect van de passage van een warmte- en koufront zien op de vrijdagavond. Vlak ten noorden van Rottum ligt dan de volgende depressie. De beide passages zijn op de grafiek zeer goed te zien. Ook weer boven Ameland is de maximum vlaag 26 m/sec.

Bronnen: Maandblad Weerspiegel nrs 12/1984, 1/1985. Met dank aan Theo Kiviet - windgrafieken en Klaas Bijker - weerkaartje. Verder dagelijkse weerkaarten en codebladen van het KNMI. Eigen waarneming.

Op 21 januari van het jaar 1984 besloot een groepje Haarlemse molenliefhebbers de handen ineen te slaan, en zo kwamen zij tot de oprichting van de Stichting Molens Zuid-Kennemerland.

Precies vier maanden later, 21 mei, werden de ontwerp-statuten door de notaris goedgekeurd.

De reden voor de oprichting was vooral deze: in een regio met acht uitwendig complete molens, was er slechts één volledig maalvaardig (De Eersteling te Hoofddorp). De andere molens draaiden wel eens (afgezien van de Slokop), maar bij de meeste molens gebeurde dat zonder het noodzakelijke onderhoud. Met name van de paltrokmolen De Eenhoorn aan het Spaarne was de toestand van het specifieke gaandewerk (zaagramen, pompraam, krabbelraderen e.d.) slecht. Sinds zij met de gemeente Haarlem (eigenaresse van vier molens, w.o. De Eenhoorn) over de molens in het algemeen en De Eenhoorn in het bijzonder hebben gesproken, ziet de toekomst er beter uit. De Stichting is bezig aan een plan, waarbij De Eenhoorn deels door de molenmaker deels op vrijwillige basis geheel maalvaardig zal worden gemaakt; met De Hollandse Molen is vrij intensief overleg geweest over de Slokop.

Op 13 en 14 oktober werd in Haarlemmerliede het 550-jarig bestaan gevierd van de Vereenigde Binnenpolder, met o.a. een historische tentoonstelling en de publicatie van een gedenkboek.

De surprise kwam van de stichting: van de huurders van de Slokop kregen wij toestemming om die dagen met de molen te draaien. Op 29 september draaide de molen proef, bediend door Joop Klepper en Peter Hamman.

Wij hopen uiteraard, dat het niet bij deze gelegenheid blijft, maar dat dit het begin wordt van een nieuw leven voor deze molen. Als er nog wat begroeiing rond de molen wordt verwijderd (de situatie is al veel beter dan acht jaar geleden!) dan kan de molen een zeer grote rol spelen in het landschap.

Op 13 oktober was het voor eerst sinds jaren, dat de Veer en Slokop, de laatste twee molens bij Liede en Mooie Nel, weer tesamen hebben gedraaid. Voor het laatst moet dat gebeurd zijn in 1938!

Voor het overige bemoeit de Stichting zich nog met de oude wipmolen van de vm. Schoterveenpolder: deze molen krijgt een grote teerbeurt. De Hommel aan de Ringvaart moet na 12½ jaar intensief draaien (ca. 5.000.000 rondjes!) ook de nodige herstelling ondergaan: hier moeten een lange schoor worden vernieuwd, de houten buitenroer aangescherfd, de lange spruit rechtgezet worden, plus nog vele kleinere klussen.

U ziet het: werk genoeg voor een jonge stichting! Over de medewerking van de regionale pers hebben zij niet te klagen en naar aanleiding van de eerste schuchtere rondjes van de Slokop zal weer het nodige verschijnen.

De reden dat dit stukje geplaatst wordt in de Gildebrieff is, omdat volgens het bestuur van de stichting, het aan het bestaan van vrijwillige molenaars te danken is, dat zij deze stichting konden oprichten. Van het bestuur maken deel uit: Peter Hamman, voorzitter; Leo Middelkoop, secretaris, Michel Hamman, penningmeester (de laatste geen vrijwillig molenaar, maar reeds jaren belangstellend); als gewone bestuursleden de vrijwillige molenaars J.P. de Jong, Jos Kors, Dick Prins en Joop Klepper, en Th. Wernik. Dit laatste bestuurslid is geen vrijwillig molenaar, maar grafisch ontwerper. Hij maakte o.m. het briefhoofd en de fraaie kaart, die zij hunne contribuanten geven als bewijs van donateurschap.

LIJST VAN MOLENBIOTOOPWACHERS,

GRONINGEN-OOST	Gemeenten: Bellingwedde, Finsterwolde, Nieuwe Pekela, Oude Pekela, Oosterbroek, Scheemda, Vlagtwedde en Winschoten B. Oomkens, Vondellaan 6, Winschoten. Tel. 05970 - 14269.
GRONINGEN (rest v.d. provincie)	B. Dijk, Molen "Eolus", Aduarderdiep 3, Den Ham (Gr.) Tel. 05903 - 1722.
NOORD-FRIESLAND	Gemeenten: Het Bildt, Ferwerderadeel G.v.d.Beek, Lage Heerenweg 108, Marrum (Fr.)
ZUIDOOST-FRIESLAND	Gemeenten: Smallingerland, Heerenveen, Weststellingwerf, Ooststellingwerf P. Hofkamp, Tjaerdlân 8, Bakkeveen (Fr.) Tel. 05169 - 1415.
NOORDELIJK MIDDEN-FRIESLAND	Gemeenten: Leeuwarden, Leeuwarderadeel, Menaldumadeel, Franekeradeel. W.A. Hofkamp, S.de Zeestrijtte 5, Deinum. Tel. 05107 - 1607.
ZUIDELIJK MIDDEN-FRIESLAND	Gemeenten: Boornsterhem en Scharsterland. Mevr. J.W. Wildervanck-van 't Eind, Joustergweg 4, Haskerhorne. Tel. 05138 - 3000.
AMELAND	J.J. Kienstra, v.d. Stratenweg 8, Nes-Ameland Tel. 05191 - 2644.
NOORDOOST-FRIESLAND	Gemeenten: Dantumadeel, Kollumerland & Nieuw-Kruisland, Achtkarspelen, Tietjerksteradeel, Dongeradeel, Dokkum. J. Van Tilburg, Helderstraat 42, Dokkum. Tel. 05190 - 2769.
ZUIDWEST-FRIESLAND	Gemeenten: Sneek, Wymbritzeradeel, Gaasterland, Lemsterland. H.J.C. v.d. Woude, Galamagracht 21 a, IJlst. Tel. 05155 - 1403.
WESTELIJK FRIESLAND	Gemeenten: Wonseradeel, Nijeferd, Bolsward, Harlingen, Littenseradeel, Terschelling. L.J. Sierkstra, Molenweg 43, Witmarsum Tel. 05175 - 1922.
NOORD-DRENTE	Gemeenten: Roden, Rolde, Peize, Norg, Vries, Gasselte, Gieten, Zuidlaren. A. de Beer, Hunzelaan 5, Gasselternijveeën Tel. 05999 - 2563.
ZUIDOOST-DRENTE	Gemeenten: Emmen, Coevorden, Zweelo, Sleen, Dalen. J. Tigelaar, Peelstraat 55, Erica (Dr.) Tel. 05914 - 2492.
ZUIDWEST-DRENTE	Gemeenten: Beilen, Diever, De Wijk, Vledder, Ruinen, Nijeveen, Zuidwolde. V A K A N T. Wordt tijdelijk waargenomen door J. Tigelaar (zie hierboven).
HOOGVEEN	A. van Uffelen, Valkenlaan 8, Hoogeveen. Tel. 05280 - 71991.
NOORD-OVERIJSSSEL	Gemeenten: Brederwiede, IJsselham, IJsselmuiden, Staphorst, Avereest, Hasselt, Gramsbergen Hardenberg. Drs. C.J. Bos, Volkerak 38, Zwolle. Tel. 05200 - 33997.
KAMPEN	J. Lieftink, L.v.Egmondstraat 4, Kampen. Tel. 05202 - 15568.
"SALLAND"	Gemeenten: Zwolle, Dalfsen, Ommen, Raalte, Olst, Wijhe, Deventer, Diepenveen, Bathmen, Holtten. W.L.S. Buchta, Noord 68, Zwolle. Tel. 05200 - 34015.
GOOR & HAAKSBERGEN	benevens ACHTERHOEK NOORDOOST. Gemeenten: Goor, Haaksbergen, Lochem, Borculo, Neede. A.W. Verheijen, Fazantstraat 41, Haaksbergen. Tel. 05427 - 4617.
ENSCHDEDE	Dorpen: Usselo en Lonneker. J. Meinema, Poolmansweg 40, Enschede. Tel. 053 - 316498
REST VAN TWENTE	Gemeenten: Almelo, Hengelo, Ambt Delden, Ootmarsum, Denekamp, Vriezenveen, Tubbergen Weerselo, Rijssen, Hellendoorn, Diepenheim. C.E.A.M. Cornelissen, Menkemaborg 3, Almelo. Tel. 05490 - 63333.
ACHTERHOEK OOST	Gemeenten: Eibergen, Winterswijk, Lichtenvoorde, Aalten. A.G.J. Esman, Huenderstraat 3, Eibergen. Tel. 05454 - 1994.
ACHTERHOEK NOORDWEST	Gemeenten: Vorden, Steenderen, Ruurlo, Zelhem. O.P. Koch, Lindeseweg 20, Vorden. Tel. 05752 - 6821.
WARNSVELD	D.J. Abelskamp, Laan 1940-45 nr. 2, Warnsveld. Tel. 05750 - 25068.
LIJMERS	Gemeenten: Doetinchem, Zevenaar, Duiven, Angerlo, Bergh, Didam, Hummelo & Keppel, Wehl. G. Voorneman, Bergstraat 43, Doesburg. Tel. 08334 - 3052.
VOORST en ACHTERHOEK ZUID	Gemeenten: Voorst, Gendringen, Dinxperlo, Wisch. J. Smit, Arendshorst 29, Ede (Gld.) Tel. 08380 - 32462.
VELUWE MIDDEN & WEST	Gemeenten: Nijkerk, Putten, Ermelo, Nunspeet, Elburg, Barneveld, Apeldoorn. N. Zevenbergen, Harderwijkerweg 22, Garderen. Tel. 05776 - 1638.
VELUWE NOORDOOST	Gemeenten: Oldebroek, Hattem, Heerde, Epe. A. Hanekamp, Annenkamp 10, Wapenveld Tel. 05206 - 79691.
WAGENINGEN	H. Dobbe, Harnjesweg 56, Wageningen. Tel. 08370 - 18120.
LIENDEN	A.J. Hellings, Prinsenaan 25, Bennekom. Tel. 08389 - 8675.
VALBURG	F. Wille, Dr.A.R. Holstraat 5, Zetten. Tel. 08880 - 2617.
EDE	F.H.J. Klein Tank, Rienderstein 9, Ede (Gld.) Tel. 08380 - 17189.
MIDDEN-BETUWE	(plaatsen; geen gemeenten) Geldermalsen, Buren, Varik, Zoelen, Wadenoyen, Culemborg, Maurik-Rijswijk. D. Veenstra, Wadenoyenlaan 417, Tiel. Tel. 03440 - 14293.
LINGE-WEST EN BOMMELERWAARD	OOST; (plaatsen; geen gemeenten) Beesd, Deil-Enspijk, Hurwenen, Kerkdriel. J. Knecht, Achterste Molen "Het IJzeren Veulen", Zeek 6, Hellouw-Betuwe.
ARNHEM	Stichting Vrienden v.d. Gelderse Molen, Klarendalse Molen, Klarendalseweg 82, Arnhem. Tel. 055 - 332757.
RIJK VAN NIJMEGEN	(plaatsen; geen gemeenten) Nijmegen, Groesbeek, Kekerdom, Heumen, Overasselt, Nederasselt, Alverna, Wijchen, Beuningen. E.v.d. Woude, Maanstraat 61, Nijmegen. Tel. 080 - 770725.
LAND VAN MAAS EN WAAL	(plaatsen; geen gemeenten) Winssen, Afferden, Bergharen, Hernen, Batenburg, Beneden-Leeuwen, Alphen a/d Maas, Dreumel, Heerewaarden. A.H.M. Hoogstraten, Irenestraat 26, Druten. Tel. 08870 - 2522.
BETUWE ZUID & BOMMELERWAARD	WEST (plaatsen; geen gemeenten) Waardenburg, Haften, Hellouw, Zuilichem en Nederhemert. Jb. Verwey, Molenstraat 17, Zuilichem. Tel. 04187 - 1508.

STAD UTRECHT & VEENENDAAL F. van Benthem, Mariaplaats 45 bis, Utrecht. Tel. 030 - 321867.

BAAMBRUGGE (Gem. Abcoude) R.A. Gommers, Angsteloord 1, Abcoude. Tel. 02949 - 4064.

NIEUWEGEIN (Jutphaas) J. Monster, Bosruiter 63, Nieuwegein. Tel. 03402 - 38081.

RHENEN H. Smulders, Kleine Kampen 11, Rhenen. Tel. 08376 - 4794.

AMERONGEN (Elst) P.F.A. Alkemade, W. Barendszstraat 87, Utrecht. Tel. 030 - 719248.

WIJK BIJ DUURSTEDEN M. Vader, Walplantsoen 4, Wijk bij Duurstede. Tel. 03435 - 72329.

MAARTENSDIJK (Groenekan & Westbroek) T. Oosterhuis, Hondsdraaf 17, Maartensdijk (Utr) Tel. 03461 - 2911.

LOENEN (zonder Loenersloot en Vreeland) J. van Bergeyk, Kickestein 44, Loenen a/d Vecht. Tel. 02943 - 3311.

LOENERSLOOT (Gem. Loenen; alleen molen Oukoop) J.P. Kurver, Humbredreef 25, Utrecht. Tel. 030 - 617943.

VREELAND (Gem. Loenen) en LAREN (N.H.) N.M.R. Perdijk, Smeekweg 14, Laren. Tel. 02153 - 13074.

BREUKELEN J. den Besten, Vreelandseweg 12, Loenen a/d Vecht. Tel. 02943 - 3364.

WESTELIJK UTRECHT Gemeenten: Wilnis (incl. Westveen), Vinkeveen, Harmelen, Lopik, Montfoort, IJsselstein, Willeskop.
M.K.C. Dolman, Kastanjelaan 4, Harmelen. Tel. 03483 - 2122.

NIGTEVECHT, ABCOUDE (zonder Baambrugge) en WEESP W. Pfeiffer, Achtergracht 57, Weesp. Tel. 02940 - 19220.

MAARSSSEN en NEDERHORST DEN BERG (N.H.) E.N. Pouw-Schipper, Zwarteweg 70, Naarden. Tel. 02159 - 45428.

KOCKENGEN (incl. Spengen) Dr. J.C. Ens, Emmalaan 2, De Bilt. Tel. 030 - 763070.

MUIDEN, NAARDEN en 's GRAVELAND B.A. van Weel, Nwe Bussummerweg 92, Huizen (N.H.) Tel. 02152 - 51695.

AMSTERDAM & OMGEVING (bezuiden het IJ) Amsterdam, Amstelveen en Ouderkerk.
J. Rademaker, "Rieker Molen", De Borch 10, Amsterdam-Buitenveldert Tel. 020 - 445368.

AMSTERDAM-BUICKSLOOT & LANDSMEER-TWISKE L. Goofers, Dorpsstraat 26, Holysloot-A'dam N. Tel. 02904 - 491.

EDAM J.G. Kemper, Burg. Versteeghsingel 2 (Molen), Edam. Tel. 02993 - 68868.

AALSMEER, HAARLEMMERMEER & RIJNSATERWOUDE D. Prins, Olympiastraat 23, Rijsenhout-Aalsmeer. Tel. 02977 - 20187.

HAARLEM & Omgeving Gemeenten: Haarlem, Haarlemmerliede & Spaarnwoude, Velsen (Santpoort).
Stichting Molens Zuid-Kennemerland, Postbus 6202, Haarlem. Tel. 023 - 262576.

WOGNUM C. Rood, Oosteinderweg 48, Wognum. Tel. 02297 - 1850.

PURMEREND L. Witteman, De Nekker Molen, Kanaaldijk, Neck-Purmerend. Tel. 02990 - 24558.

UITGEEST & LIMMEN G. de Vries, Limmerweg 4, Uitgeest. Tel. 02513 - 12166.

ZAANSTREEK E. Smit, Acacialaan 41, Wormerveer. Tel. 075 - 283123.

AKERSLOOT (zonder Zuidwest Schermer) P. Huygens, Buurtweg 29, Akersloot. Tel. 02513 - 12746.

EGMOND E. Zwijnenberg, Nic. Beetskade 40, Alkmaar. Tel. 072 - 125682.

MIDDEN NOORDHOLLAND Gemeenten: Opmeer, Obdam, Heerhugowaard (zonder de Rustenburger molens)
H. Mulder, Veenhuizerkade 3 - molen, Heerhugowaard. Tel. 02207 - 13002.

ALKMAAR & Omstreken Gemeenten: Alkmaar, Schoorl, Bergen, Heiloo, St. Pancras, Langedijk, Warmenhuizen.
Alkmaarse Molen Vereniging, Postbus 125, Bergen (N.H.)

HARENKARSPEL, BEEMSTER en SCHERMER (incl. Akersloter deel v.d. Schermer, en Rustenburg)
J. v.d. Heijden, Postbus 34, Kalversteeg 2, Monnickendam. Tel. 02995 - 4710.

WESTFRIESLAND Gemeenten: Hoorn, Venhuizen, Stede Broec, Drechterland.
J. Beers, Grote Molen, Zuiderdijk 57, Schellinkhout Tel. 02293 - 3151.

NIEDORP, ENKHUIZEN Mevr. J.W. Pieffers-Hollmann, Roerdompstraat 18, Enkhuiizen. Tel. 02280 - 17201.

WERVERSCHOOF en NOORDERKOGGENLAND (Midwoud) A. Peereboom, Kalverstraat 27, Werverschoof. Tel. 02288 - 2720.

BARSINGERHORN, TEXEL & WIERINGEN C. Boutkan, Fregatstraat 62, Den Helder. Tel. 02230 - 32662.

ZIJPE & SINT MAARTEN Mevr. A. Heere, Korte Belkmerweg 10, 't Zandt (N.H.) Tel. 02247 - 890.

LISSE, NOORDWIJK & NOORDWIJKERHOUT Ir. J.H. v.d. Veeke, Kanaalstraat 208, Lisse. Tel. 02521 - 13711.

LEIDEN, OEGSTGEEST & WARMOND H. Waalewijn, Ruige Hoek 15, Burgerveen-Haarlemmermeer Tel. 01721 - 8658.

WASSENAR C.D. Eisma, Pastoor Buyslaan 10, Wassenaar. Tel. 01751 - 18207.

RIJNLAND Gemeenten: Alkemade, Zoeterwoude, Rijnsburg, Katwijk, Voorschoten.
D.W.J.M. Jansen, Postbus 29, Zoeterwoude. Tel. 070 - 264201.

KRIMPENERWAARD Gemeenten: Gouda, Haastrecht, Bergambacht, Vlist, Schoonhoven, Reeuwijk, Driebruggen.
Ir. C.J. Pluygers, Treebord 28, Reeuwijk. Tel. 01829 - 2900.

WESTLAND NOORD Gemeenten: Nootdorp, Schipluiden, Deft.
J.A.M. Spruit, Molenviergang no. 8, Zevenhuizen (Z.H.) Tel. 01802 - 2613.

WATERINGEN C.P.M. Franken, Boomaweg 41, Loosduinen. Tel. 01749 - 45300.

SCHIELAND Gemeenten: Zevenhuizen, Zoetermeer, Berkel & Rodenrijs, Benthuisen.
G. Ottevanger, Molenviergang no. 4, Zevenhuizen (Z.H.) Tel. 01802 - 2502.

SCHIEDAM Werkgroep Molenbiotoop Vrijwillige Molenaars, Noordvest 40, Schiedam.

ALPHEN A/D RIJN & BODEGRAVEN L. Verwilt, Lupinesingel 628, Alphen a/d Rijn. Tel. 01720 - 21269.

WESTLAND ZUID Gemeenten: Maassluis, Maasland, Monster, Vlaardingen, Rozenburg, 's Gravenzande,
Hoek van Holland (gem. Rotterdam) G.J.W. van Bussel, Burg. Molenbroekstraat 2,
Delfgauw. Tel. 015 - 571069.

WOUBRUGGE - DORDRECHT	Gemeenten: Woubrugge, Leiderdorp, Koudekerk a/d Rijn, Hazerswoude - Den Haag, Rijswijk, Voorburg, Leidschendam - Rotterdam (zonder Hoek v. Holland), Ridderkerk, Heerjansdam, Dordrecht. <u>F.J. Gundlach</u> , Leidsestraatweg 15 - flat 419, Den Haag. Tel. 070 - 838562.
ALBLASSERWAARD	Gemeenten: Arkel, Bleskensgraaf, Giessenburg, Gorinchem, Goudriaan, Groot-Ammers, Hardinxveld-Giessendam, Hoornaar, Langerak, Molenaarsgraaf, Ottoland, Oud-Alblas, Schelluinen, Streefkerk. <u>A.v.d. Graaf</u> , Heulkamp 25, Langerak-Nieuwpoort. Tel. 01843 - 1316.
NIEUW LEKKERLAND & ALBLASSERDAM	<u>C. Noorlander</u> , Jan van Arkelstraat 38, Nieuw Lekkerland.
VIJFHEERENLANDEN	Gemeenten: Leerdam, Meerkerk, Lexmond, Hei- en Boeicop, Noordeloos <u>J. Monster</u> , Bosruiter 63, Nieuwegein Tel. 03402 - 38081. (zie hierboven : Nieuwegein)
WOERDEN	<u>W. van Krieken</u> , Wilhelminaweg 1, molen, Woerden. Tel. 03480 - 17332.
VOORNE-PUTTEN	<u>C.J. de Looze</u> , Jaap Costerstraat 19, Klaaswaal (Z.H.) Tel. 01864 - 3196.
HOEKSE WAARD	<u>J.A.M. Hogenboom</u> , Dokwerkerlaan 35, Oud-Beijerland. Tel. 01860 - 3834.
ZUID - BEIJERLAND	<u>M.P. Hunink</u> , Molendijk 25, Zuid-Beijerland Tel. 01866 - 2127.
OOSTFLAKKEE	<u>H. Star</u> , Eisenhowerlaan 17, Oude Tonge. (Goeree-Overflakkee).
REST van GOEREE-OVERFLAKKEE	<u>P. Lodder</u> , Enkele Ring 43, Sommelsdijk. Tel. 01870 - 5015.
SCHOUWEN-DUIVELAND	<u>A. Flikweert</u> , Erling Steenstraat 19, Nieuwerkerk (Schouwen-Duiveland) Tel. 01114 - 2329.
Eiland THOLEN & ST. PHILIPS LAND.	<u>O. Huiskamp</u> , Beatrixstraat 21, Tholen-stad. Tel. 01660 - 2187.
WALCHEREN (zonder Middelburg en Veere)	V A K A N T
MIDDELBURG	<u>P. van Leijen</u> , Weidezicht 52, Goes Tel. 01100 - 20585.
VEERE en eiland NOORD-BEVELAND	<u>J.N. Cevat</u> , Julianastraat 54, Wissenkerke (Nrd.Beveland)
Gem. GOES	<u>A.L. Boonman</u> , Paardenweg 6, Goes Tel. 01100 - 4843.
Gem. BORSELE	<u>H. Heuseveldt</u> , Korteweg 6, Driewegen (Zd.Beveland) Tel. 01195 - 365.
Gem. KAPELLE	<u>P.C. van Willegen</u> , Westkanaaldijk 79, Wemeldinge Tel. 01192 - 2243.
Gem. REIMERSWAAL	<u>J. Wagenaar</u> , Plassenweg 9, Waarde (Zd.Beveland) Tel. 01134 - 1498.
ZEEUWS VLAANDEREN WEST	Gemeenten: Oostburg en Sluis, en van gem.Terneuzen alleen :Biervliet. <u>I.J. Herman</u> , Kloosterstraat 16, Sluis (Z.Vl.) Tel. 01178 - 1744.
ZEEUWS VLAANDEREN OOST	Gemeenten: Hontenisse, Hulst, Axel, Sas van Gent, Terneuzen (zonder Biervliet) <u>F.D.M. Weemaes</u> , Prins Hendrikstraat 11, St. Jansteen (Z.Vl.) Tel. 01140 - 16263.
BRABANT - NOORD	Gemeenten: Werkendam, Woudrichem, Dussen, Wijk & Aalburg, Heusden, Drunen, Vlijmen. <u>C.C. Fitters</u> , Nieuwkuiksestraat 134, Nieuwkuijk. Tel. 04108 - 3719.
WEST - BRABANT	Gemeenten: Hooge- & Lage Zwaluwe, Zevenbergen, Etten-Leur, Rucphen, Hoeyen, Wouw, Zundert, Roosendaal & Nispen, Steenbergen, Halsteren, Nieuw-Vossemeer, Willemstad, Terheyden, Bergen op Zoom, Huybergen. <u>N.v. Eekelen</u> , Herelsestraat 26, Heerle (bij Wouw) Tel. 01658-1453
BRABANT MIDDEN NOORD	Gemeenten: Sprang-Capelle, Loon op Zand, Raamsdonk, Made & Drimmelen, Oosterhout, Dongen. Wordt tijdelijk waargenomen door <u>A. Naaykens</u> : zie volgende rayon.
BRABANT MIDDEN ZUID	Gemeenten: Oisterwijk, Oirschot, Goirle, Nieuw-Ginneken, Hilvarenbeek, Moergestel, Vessem <u>Wintelre & Kneegsel</u> . <u>A.J.A.C. Naaijkens</u> , Jan van Brabantlaan 24, Hilvarenbeek. Tel.04255-1919.
Omgeving EINDHOVEN	Gemeenten: Eindhoven, Veldhoven, Bergeyk, Luyksgestel, Hoogeloon, Waalre. <u>P.J. v.d. Winkel</u> , Van Vorststraat 37, Eindhoven. Tel. 040 - 430113.
ZUIDOOST - BRABANT	Gemeenten: Deurne, Asten, Bakel & Milheeze, Geldrop, Valkenswaard, Budel, Someren, Mierlo, Nuenen c.a., Heeze. <u>J.G.M. Coppens</u> , Molenhuisweg 4, Vlierden-Deurne. Tel. 04930 - 14300 en 04930 - 15347.
OSS en Omgeving	Gemeenten: Oss, Gemert, Geffen, St.Michielsgestel, Ravestein, Nistelrode, Rosmalen, Schijndel, Uden, Zeeland, Lieshout, Lith, Boekel, Schaijk, Megen Haren & Macharen. <u>B.C.A. Verbruggen</u> , Van Tienhovenstraat 5, Oss. Tel. 04120 - 34216.
NOORDOOST BRABANT	Gemeenten: Beers, Boxmeer, Cuyk, Haps, Mill & St. Hubert, Oploo - St.Anthonis & Ledeacker, Wanroy. <u>E.A. Derks</u> , Patrijsstraat 5, Mill (N.Br.) Tel. 08859 - 3881.
NOORD LIMBURG	Gemeenten: Arcen & Velden, Bergen (L), Gennep, Horst, Mook & Middelaar, Ottersum, Venray. <u>J.J.S.L. Schoenmakers</u> , Mulderstraat 8, Well (L). Tel. 04783 - 1954.
MIDDEN-LIMBURG WEST	Gemeenten: Weert, Nederweert, Stramproy, Grathem, Grevenbicht, Roggel, Heel & Panheel, Heythuizen, Baexem. <u>G.M.W. Fijen</u> , Postbus 2779, Nederweert. Tel. 04951 - 32278.
MIDDEN-LIMBURG OOST	Gemeenten: Beesel, Roermond, Maasbree, Kessel, Neer, Haalen, Horn, Beegden, St.Odiliënberg, Vlodrop. <u>Mr. J. Derckx</u> , St.Jorisstraat 38, Beesel (L) Tel. 04704 - 1390.
ZUID-LIMBURG	Gemeenten: Geleen, Sittard, Maastricht, Meerssen, Valkenburg a/d Geul, Nuth, Heerlen, Beek, Born, Eysden, Gulpen, Kerkrade, Simpelveld, Stevensweert, Susteren, Vaals, Voerendaal, Witten, Schinnen, Schinveld, Landgraaf, Brunsum, Stein, Margraten, Onderbanken. <u>J.H.M. Meessen</u> , Egstraat 69, Heerlen. Tel. 045 - 419804.

NIEUWS VAN DE BIOTOOPWACHT

Hier volgen dan de oproepen voor nieuwe biotoopwachters in het land !
 Het wel: Gildeleden, die niet-, of niet meer praktisch op een molen werken, kunnen zich even nuttig als hun malende collega's maken, door een biotoopwachterstaak op zich te nemen. We kunnen er nog een aanzienlijk aantal gebruiken ! En dat zal altijd zo blijven: hoe meer biotoopwachters immers, hoe kleiner de rayons, en hoe intensiever de aanpak kan zijn.

Het is inmiddels algemeen bekend in de molenwereld, dat de Hollandsche Molen met stafman G. de Vries en de z.g. "Centrale Meldkamer", in principe klaar staat om de "wachters-in-het-veld" praktisch en moreel bij te staan; een biotoopwachter is nu daardoor in de gelegenheid om reeds uiterst nuttig werk te leveren, als hij slechts biotoopbedreigingen tijdig doorgeeft aan de Meldkamer.

Niet alle 'werkende' leden voelen zich geschikt als biotoopwachter. Wie weet, wat voor goede wachters er juist onder de t.n.t. 'rustende' leden schuilen !

ZUIDWEST-DRENT Nog steeds hopen wij op een aanmelding van een (zuidwest-)Drent, die de gemeenten: Beilen, Diever, Havelte, De Wijk, Vledder, Ruinen, Nijeveen en Zuidwolde voor zijn rekening wil nemen. Er mogen zich voor dit gebied gerust meerderen melden trouwens !

NOORD-OVERIJSSSEL Dit rayon is uitgestrekt en de biotoopwachter G.J. Bos, Zwolle, woont wel wat 'uit-middelpuntig'. Het omvat (zie lijst) 8 gemeenten. Zijn er nog wellicht enkele oostelijker-wonende Overijsselse Noordelingen, die b.v. één of meer van de volgende gemeenten zouden willen overnemen : Gramsbergen (Ane), Hardenberg (Slagharen, Hardenberg, Radewijk), Avereest (Balkbrug) en Staphorst (Leyen) ? Aangezien de gemeente Hellendoorn (zie volgend bericht) ook behoefte heeft aan een nieuwe wachter, zou deze gemeente eventueel aan de bovengenoemde rij, en dus aan dit rayon, toegevoegd kunnen worden.

"REST VAN TWENTE" Ook dit rayon (11 gemeenten !) is te groot, zeker voor de toch al zwaar belaste Kees Cornelissen, die er naar snakt de gemeenten Hengelo, Ambt Delden, Diepenheim en Hellendoorn over te doen. Wie zou hier iets voor voelen ? Ook hier zijn meerdere aanmelders welkom, daar de bewuste gemeenten nogal uiteen liggen. Gaarne in overleg met C.E.A.M. Cornelissen, Menkemaborg 3, Almelo. Tel. 05490 - 63333.

"WOUBRUGGE - DORDRECHT" Voor dit rayon, dat bestaat uit drie niet-aaneengesloten streken en daardoor erg onoverzichtelijke is, hebben wij al sinds enkele jaren 'geadvertiseerd' om versterking; behalve een aanmelding voor Wateringen, t.n.t. zonder resultaat. We noemen nog eens de gemeenten van elk der drie delen op:

- I Deel van Rijnland. Gemeenten: Woubrugge, Hazerswoude, Leiderdorp en Koudekerk a/d Rijn.
- II Rondon Den Haag Gemeenten: Den Haag, Voorburg, Rijswijk en Leidschendam.
- III Rotterdam-Dordrecht Gemeenten: Rotterdam zonder Hoek van Holland, Ridderkerk, Heerjansdam en Dordrecht.

Daar de biotoopwachter, F.J. Gundlach, van dit driedelige rayon zelf in Den Haag woont is er voor deel II geen behoefte aan een nieuwe wachter, resp. hulp. Maar voor de gemeenten van Deel I moet o.i. toch wel een biotoopvertruste Rijnlander te vinden zijn. Zuid-Hollanders, denk er nog eens ernstig over na ! In dat verzoek geldt niet minder voor Deel III. Is er van Rotterdam tot Dordrecht werkelijk geen enkele vrijwilliger te vinden, die dit zeker niet 'zware' rayon - geheel of gedeeltelijk - wil overnemen ?

WALCHEREN (zonder gemeente Middelburg). Dit eiland is vanaf het begin bewaakt door biotoopwachter en zeer actieve molenaar, John Hoefkens. Wegens te grote belasting moest hij vorig jaar veel van zijn molenwerk neerleggen helaas. Sindsdien was alleen Middelburg voorzien van een biotoopwachter (Nel van Leyen uit Goes). Inmiddels meldde zich de biotoopwachter van Noord-Beveland, J.N. Gevat uit Wissenkerke, voor de gemeente Veere. En zo blijven de volgende gemeenten op Walcheren nog onbewaakt: Vlissingen, Maniekerke, Domburg, Westkapelle en Valkenisse. Welke molenvriend van Zeeland's hoofdeiland wilt dit deel ervan onder zijn hoede nemen ?

BRABANT-MIDDEN-NOORD Dit rayon (zie lijst) omvat de gemeenten: Sprang-Capelle, Loon op Zand, Raamsdonk, Made & Drimmelen, Oosterhout en Dongen, en werd geruime tijd bewaakt door Machiel Treffers uit Sprang-Capelle. Sinds ook hij helaas zijn biotoopwachterschap moest neerleggen, is het rayon vakant. Uit het gebied zelf meldde zich t.n.t. niemand. Maar kortgeleden heeft A.J.A.C. Naaykens uit Hilvarenbeek, zelf biotoopwachter van Brabant Midden Zuid, zich bereid verklaard genoemd rayon Noord tijdelijk waar te nemen. Wij blijven echter zoeken naar een vaste wachter uit de streek zelve. Liefhebbers zijn zeer welkom, en worden verzocht zich eerst in verbinding te stellen met Nol Naaykens, Jan van Brabantlaan 24, Hilvarenbeek. Tel. 04255 - 1919.

Samenvatting: Er worden dus wachters gevraagd voor :

1. Zuidwest-Drente
2. Noord-Overijssel
3. "Rest van Twente"
4. Rotterdam-IJsselmonde-Dordrecht
5. Hazerswoude en omgeving
6. Walcheren
7. Brabant Midden Noord

Aanmeldingen worden ingewacht door:

Evert Smit, Acacialaan 41, Wormerveer

Tel. 075 - 283123

BIOTOOPWACHTERS ROND GOUDA (of van nog wat verder weg....!)

Het is de moeite waard om meer te weten te komen over ruimtelijke ordening en wat dat voor uw streek betekent.

Daarom wordt er door de Provinciale Raad voor Ruimtelijke Ordening Zuid-Holland een cursus gestart, waarin uitvoerig op de diverse aspecten van ruimtelijke ordening wordt ingegaan en wordt u ingelicht hoe u als burger invloed kunt uitoefenen op het beleid van de overheid.

De cursus is bedoeld voor iedereen die belangstelling heeft voor ruimtelijke ordening en voor wat er in de streek gebeurt. De cursus bestaat uit 5 donderdagavonden en één dinsdagavond en zal worden gegeven op 18 en 25 april en 2, 9, 14 en 23 mei 1985. De plaats waar de cursus gegeven wordt is GOUDA. Alle avonden beginnen om 19.45 uur en duren tot uiterlijk 22.30 uur.

De kosten voor de cursus bedragen f 50,--, dit is inclusief CURSUSMAP en ander materiaal.

Een uitgebreide folder over de cursus kunt u aanvragen bij de PRRO, Koninginnegracht 1, 2514 AA Den Haag of telefonisch via 070 - 651905.

Wilt u daarbij het cursusnummer RO 15 vermelden.

De uiterste inschrijfdatum voor de cursus is 3 april 1985.

WAT WAS DAT VOOR EEN MOLENZAAK ?

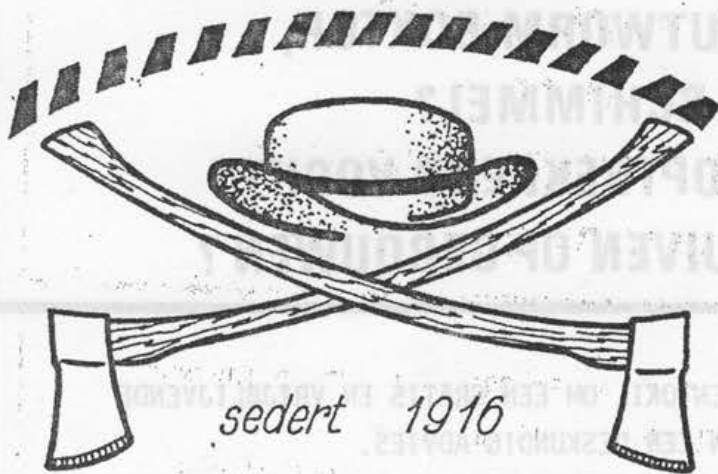
Wat is dat nu, in het geheel geen reactie op de molenzaak uit de vorige Gildebrief ?

Het was toch zo eenvoudig, tenminste dat meende ik.

Het was gewoon een stamper van een stink- of volmolen. Volmolens bewerkten gewezen wollen stoffen zodanig, dat het materiaal vervilte. De wollen stoffen werden in komvormige houten troggen gelegd, welke vooraf waren gevuld met water. Aan dit water werd toegevoegd een hoeveelheid gerotte urine, tezamen met reuzel en volaarde. Voor de reuzel werd ook wel bedorven ranzige boter gebruikt. Begrijpt u nu dan ook, waarom deze molens stinkmolens werden genoemd ? De afgebeelde stamper viel, net als de heien van een oliemolen gelicht door een wentelas regelmatig in de trog met wollen stof.

Zoals Husslage het beschrijft een lekker spattende klierderboel, waar de vollers ruimschoots van mee genoten.

(iets voor de huidige arbeidsinspectie !)

B.V. HOUTHANDEL EN HOUTZAGERIJ

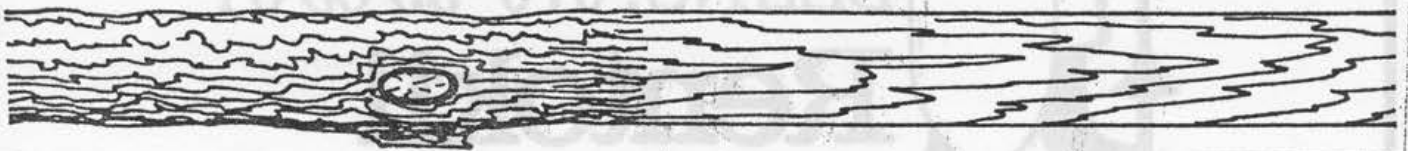
CORN. HEIJMAN

DIESELBAAN 5
3439 MV NIEUWEGEIN - N (Utr.)
HOLLAND

Postgiro : 54 64 30
Bankverbinding :
Amro-bank Nieuwegein - N
rek. nr. : 45.60.32.207
K.v.K. Utrecht, nr. : 20868

Telefoon : 03402 - 31308

*Eiken- lepen- en Essenhout, zowel rond als gezaagd voor
Scheeps- en Molenbouw.
Restauratie en Nieuwbouw.
Alsmede luxe houtsoorten voor fijne meubels en beklimmering*

**SCHADE DOOR HOUTWORM, BOKTOR,
ZWAM EN SCHIMMEL?
DOORSLAAND OF OPTREKKEND VOCHT?
OVERLAST VAN DUIVEN OP GEBOUWEN?**

VRAAG RENTOKIL OM EEN GRATIS EN VRIJBLIJVENDE
INSPEKTIE EN EEN DESKUNDIG ADVIES.

LEDEN VAN HET GILDE VAN VRIJWILLIGE MOLENAARS EN
MOLENBEHEERDERS ONTVANGEN VOOR WERKZAAMHEDEN AAN
MOLENS 10% KORTING.

RENTOKIL HEEFT VESTIGINGEN IN GEHEEL NEDER-
LAND DUS OOK DICHT BIJ U.

BEL NU: 070-99 65 64

Rentokil

beschermt en bestrijdt

Postbus 52, 2280, AB Rijswijk (Z.H.), Volmerlaan 9, 2288 GD Rijswijk (Z.H.).

UITGAVEN VAN HET GILDE VAN VRIJWILLIGE MOLENAARS

- bladen voor maalboekje leden-in-opleiding gratis
- bladen voor maalboekje geslaagde leden "
- richtlijnen voor het examen vrijwillig molenaar "
- modelcontract voor vrijwillige molenaars (2 exemplaren) "
- folder Gilde-verzekeringen "

- Informatie I t/m VI (algemene informatie over praktijk, zeilen, smeren, vangen, weer, onderhoud, bliksem-afleider e.d.)
- Informatie VII (het borgen van de molen, knopen)
- Informatie X (metaalbescherming, onweer en bliksem)
- Informatie XII (opbouw wipmolen en achtkante molen) G. Pouw
- Informatie XVI (waarom draaien wieken linksom, waarom hellende as, tonmolen) E. Smit
- Informatie XVII (turbine-molens) J. Meessen
- Informatie XVIII (richtlijnen voor de biotoopwachter) H. de Nie
- Informatie XIX (molenaarserveringen) J. Kaal
- Informatie XX (kruierwerken) G. Pouw

Informaties VIII, IX, XI, XIII, XIV en XV zijn in boekvorm uitgekomen:
"Wieksystemen voor polder- en industriemolens" door G.J. Pouw f 24,--
Uitgegeven door Kluwer Technische Boeken.

Voor leden van het Gilde van Vrijwillige Molenaars geldt een 'club-prijs', mits via het Gilde besteld. Boekwinkel-prijs f 29,50.

Voor inlichtingen en bestellen van boeken kunt U contact opnemen met de ledenadministratie van het Gilde van Vrijwillige Molenaars:
Mevr. E.N. Pouw-Schipper, Zwarteweg 70, 1412 GE Naarden Tel. 02159 - 45428

VOOR DE OPLEIDING BENODIGDE EN AANBEVOLEN LITERATUUR

- Molens Ir. F. Stokhuizen 5e herziene druk. ISBN 9022842444
- Opleiding Watermolenaar Ing. J. den Besten. Prijs en levering aanvragen bij Ing. J. den Besten, Vreelandseweg 12, 3632 EP Loenen a/d Vecht. Tel. 02943 - 3364
- Kijk op molens J.Th.Balk Uitgave Elsevier ISBN 9010024458
- De Windmolen en zijn onderdelen J.G. Wiessner
Postgiro 1162733 t.n.v. penningmeester
Vrienden v.d. Gelderse Molen.

VRIJWILLIGE

HET GILDE VAN VRIJWILLIGE MOLENAARS